

**ARENDAL
KOMMUNE**

Årsberetning 2023

Innhold

1.1	Innledning	3
1.2	Oppsummering av regnskap 2023.....	4
1.3	Konsolidert regnskap	4
1.4	Årsberetning Arendal kommune 2023	6
1.4.1	Driftsregnskapet.....	6
1.4.2	Investeringsregnskapet.....	15
1.4.3	Balanseregnskapet	20
1.4.4	Gjelds- og finansforvaltning	23
1.4.5	Internkontroll og etisk standard.....	27
1.4.6	Fraværsutvikling.....	30
1.4.7	Likestilling, mangfold og inkludering	30
1.4.8	Selvkost	32
1.4.9	Interkommunalt samarbeid	34
1.5	Årsberetning Arendal eiendom KF	36
1.5.1	Økonomi.....	36
1.5.2	Foretakets satsingsområder.....	43
1.5.3	Spesielle utfordringer.....	44
1.5.4	Internkontroll og etisk standard.....	45
1.5.5	Likestilling, mangfold og inkludering	46
1.6	Årsberetning Arendal havnevesen KF	47
1.6.1	Økonomi.....	47
1.6.2	Foretakets satsingsområder.....	51
1.6.3	Spesielle utfordringer.....	52
1.6.4	Internkontroll og etisk standard.....	52
1.6.5	Likestilling, mangfold og inkludering	52

1.1 Innledning

Det ble et svakt resultat for Arendal kommune i 2023, noe som i hovedsak skyldes høy pris- og lønnsvekst sammen med økte finanskostnader. I tillegg til generelt en kraftig økning i driftskostnadene av kommunens tjenesteleveranser.

Økte inntekter på 47 millioner kroner fra skatteinntekter sammen med midler til flyktninger har påvirket resultatet positivt og dempet underskuddet. Likevel er årsresultatet uønsket og vil ha innvirkninger på økonomien fremover. Det vil også påvirke fondsreserven til kommunen, og bidra til mindre handlingsrom.

Utgiftene for helsetjenester gikk med 88 millioner kroner i underskudd. Dette er viktige tjenester for innbyggerne våre, og det viser at det vil bli nødvendig med store endringer fremover for å få størst mulig nytte av den kompetansen og de ressursene vi har.

I 2023 ble det innført økonomiske handlingsregler for å styre økonomien på en bærekraftig måte. Handlingsregelen tilsier et positivt netto driftsresultat på 77 millioner kroner, og årets resultat viser at vi manglet 146,5 millioner kroner for å nå egen handlingsregel i 2023.

Kontinuerlig forbedring, effektivisering og samhandling i hele kommunen må til for å redusere kostnadene og det utgiftsnivået som kommunen leverte i 2023.

Arendal kommune har et høyt gjeldsnivå på over 5,1 milliarder kroner. Dette er med på å prege kommune-økonomien. Med en relativt høy rente, har renteutgiftene og avdrag i 2023 utgjort 367 millioner. Arendals gjeldsnivå er betydelig over sammenliknbare kommuner, og den høye renten påvirker i stor grad kommunens drift.

Lave inntekter og for mange på utsiden av arbeidslivet preger hele regionen og kommune-økonomien i Arendal. Tilrettelegging av grønn industri og flere bedrifter vil gi arbeidsplasser og bidra til å få flere kommer ut i ordinært arbeid. Det vil skape en mer bærekraftig økonomi for kommunen fremover.

Regnskapsresultatet viser at det har vært ytt gode tjenester i alle tjenesteområdene og planlagte prosesser og investeringer er gjennomført, men på et for høyt utgiftsnivå.

Samlet sett så leverer kommunen et svakt driftsresultat som tærer på sentralt disposisjonsfond istedenfor at det bygges opp til fremtidige investeringer og nødvendige reserver.

Det er behov for å vurdere kommunens bæreevne fremover, med hensyn til gjeldsnivå, driftsresultat og reserver. En forutsigbar og robust økonomi er nøkkelen til å lykkes med de overordnede målsettingene og de fremtidige løsningene for å sikre at Arendal blir et godt sted å bo, jobbe og leve for våre innbyggere.

1.2 Oppsummering av regnskap 2023

Regnskapsresultatet for Arendal kommune endte med et underskudd på 60 millioner kroner. Underskuddet dekkes av fondsmidler for at resultatet skal gå i balanse. Økte inntekter på 47 millioner kroner fra skatteinntekter i forhold til opprinnelig budsjett bidro til å dempe underskuddet. Økte midler til flyktninger har også påvirket resultatet positivt. Likevel er dette et uønsket resultat som vil ha innvirkninger på økonomien fremover. Merforbruket påvirker fondsreserven og gir et mindre mulighetsrom fremover.

Arendal kommune har et høyt gjeldsnivå med en investeringsgjeld på over 5,1 milliarder kroner. Dette er med på å prege kommune-økonomien. Med en høyere rente, har renteutgiftene og avdrag i 2023 utgjort 367 millioner. Arendals gjeldsnivå er betydelig over sammenliknbare kommuner. Den høye renten påvirker i stor grad kommunens drift.

1.3 Konsolidert regnskap

Regnskapsdokumentet og årsberetningen inneholder dokumentene for Arendal kommune og de to kommunale foretakene. Årsberetningen gir lovpålagt og utfyllende informasjon til regnskapet. I tillegg utarbeides en årsrapport som gir mer ytterligere informasjon fra resultatene. I henhold til kommuneloven er det krav om å vise samlet resultat for hele organisasjonen (konsoliderte tall). Arendal kommune har store deler av sin virksomhet organisert i kommunale foretak. Konsolidert regnskap består av Arendal kommune, Arendal Havn KF og Arendal eiendom KF. Tabellene under viser samlet resultat på drift og investering. I KOSTRA sine oversikter brukes begrepet "konsern". I konsernoversikter til KOSTRA inngår konsolidert regnskap pluss regnskap fra interkommunale selskaper (vår andel).

Konsolidert driftsresultat

Tall i hele 1000	Regnskap 2023	Regulert budsjett 2023	Regnskap 2022
Sum driftsinntekter	-4 535 060	-4 289 526	-4 388 169
Sum driftsutgifter	4 567 567	4 275 826	4 316 640
Brutto driftsresultat	32 506	-13 700	-71 529
Netto finansutgifter og motpost avskrivninger	2 162	11 552	-4 291
Netto driftsresultat	34 668	-2 148	-75 820
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-34 668	2 148	84 755
Fremført til inndeckning i senere år (merforbruk)	0	0	8 935

Konsolidert driftsregnskap tar utgangspunkt i den obligatoriske oppstillingen økonomisk oversikt drift. I oversikten er driftsbudsjettet korrigert for interne overføringer mellom kommunen og foretakene (konserninterne transaksjoner er eliminert). Tabellen over viser et samlet negativt netto driftsresultat med 34,7 millioner kroner. Dette er basert på følgende resultater:

- Negativt netto driftsresultat for Arendal kommune med 60,3 millioner kroner
- Positivt netto driftsresultat for Arendal eiendom KF med 22,7 millioner kroner
- Positivt netto driftsresultat for Arendal Havn KF med 2,9 millioner kroner

Netto driftsresultat er dermed 75,8 millioner kroner lavere enn budsjettert nivå.

Netto driftsresultat i prosent av samlede driftsinntekter for konsoliderte tall er negativt med 0,76 % i 2023. Dette er lavere enn forutsetningene i regulert budsjett hvor netto driftsresultat er positivt, og beregnet til 0,05 %. Kommunen har vedtatt handlingsregler for netto driftsresultat, hvor dette skal utgjøre 1,75 % (positivt) i prosent av samlede driftsinntekter. For å oppnå handlingsregelen på 1,75 % kreves et konsolidert positivt netto driftsresultat på ca. 80 millioner kroner. Avviket mot handlingsregelen utgjør dermed ca. 114 millioner kroner.

Kommunedirektøren skal iht. kommuneloven disponere overskudd, og dekke inn underskudd. Overskuddet/underskudd framkommer som netto driftsresultat korrigert for:

- bruk/avsetninger bundne fond
- overføring til investering
- budsjettert bruk/avsetning disposisjonsfond
- dekning av tidligere års merforbruk

Kommunen har etter disse disponeringene et underskudd i driftsbudsjettet. Dette er dekket inn ved bruk av disposisjonsfond, og det har vært nødvendig å hente inn 48,5 millioner kroner for å komme i balanse.

Foretakene har overskudd, og overskuddene er avsatt til respektive disposisjonsfond:

- for Arendal eiendom KF er det avsatt 3,9 millioner kroner (netto)
- for Arendal Havn KF er det avsatt 0,3 millioner kroner

Bevilgningsoversikt investering - konsolidert

Tall i hele 1000	Regnskap 2023	Regulert budsjett 2023	Regnskap 2022
Sum investeringsutgifter	710 352	590 841	805 405
Sum investeringsinntekter	-833 123	-570 562	-787 211
Netto utgifter videreutlån	-403	0	822
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	123 174	-20 280	-19 016
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0

Tabellen over viser konsoliderte tall, hvor alle konserninterne føringer mellom kommune og foretak er eliminert. Sum investeringsutgifter viser totale investeringer i kommunen og foretakene, hvor konserninterne utlån (511/521/911/921) til foretakene er eliminert med 308,5 millioner kroner, samt mindre poster på kjøp/salg fra andre regnskapsenheter som inngår i KOSTRA-konsern (380/770) og overføring til/fra andre regnskapsenheter som inngår i KOSTRA-konsern (480/880). Avvik mot regulert budsjett forklares med

Investeringsutgifter konsolidert består av:

- Arendal kommune: 327,6 millioner kroner
- Arendal eiendom KF: 319,7 millioner kroner
- Arendal havn KF: 63,1 millioner kroner

Investeringsinntekter konsolidert består av:

- Arendal kommune: 308,4 millioner kroner
- Arendal eiendom KF: 461,7 millioner kroner
- Arendal havn KF: 63,1 millioner kroner

Vedtak i desember om nedtak restbevilgning medfører at regulert budsjett er i tråd med faktiske utgifter og inntekter for 2023. Enkeltprosjekter med merforbruk er omtalt i rapportering for kommunen og foretakene.

Netto utgifter videreutlån startlån er iht. budsjett for 2023.

Sum overføring fra drift og netto avsetninger er 143,5 millioner kroner høyere enn budsjett for kommunen og foretakene. Avviket er sammensatt og forklares blant annet av høyere overføring fra drift enn budsjettert som drar i en retning og større netto avsetning til investeringsfond enn budsjettert på 167,4 millioner kroner (bundne/ubudne) som drar i motsatt retning. De store postene i netto avsetning bundne fond relaterer seg til salg av legevaktsbygget til IKS på 181,8 millioner kroner og innhenting av fond startlån på 46,0 millioner kroner.

1.4 Årsberetning Arendal kommune 2023

Regnskapsdokumentet legges frem samlet for Arendal kommune og de to kommunale foretakene. Årsberetningen gir lovpålagt og utfyllende informasjon til regnskapet. I tillegg utarbeides en årsrapport som gir mer utfyllende informasjon fra resultatenehetene.

I det følgende er det gitt kommentarer til regnskapet for Arendal kommune for 2023. Regnskapet ligger bakerst i dokumentet med oversikter og noter. Deretter følger årsberetning og regnskap for de to foretakene.

Årsberetning er basert på gammel organisasjonsstruktur og i henhold til vedtaksnivå pr. enhet (jfr. handlings- og økonomiplan 2023-2026).

1.4.1 Driftsregnskapet

Under følger en vurdering av driftsregnskapet til Arendal kommune, og vurderinger knyttet til obligatoriske oversikter.

Bevilgningsoversikt drift

Tall i hele 1000	Regnskap 2023	Regulert budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2023	Regnskap 2022
Sum generelle driftsinntekter	-3 293 320	-3 224 551	-3 129 392	-3 176 017
Sum netto driftsutgifter	3 432 772	3 315 254	3 241 607	3 132 641
Brutto driftsresultat	139 452	90 703	112 215	-43 376
Netto finansutgifter	43 481	42 899	22 769	72 701
Motpost avskrivninger	-122 634	-120 320	-120 320	-118 383
Netto driftsresultat	60 300	13 282	14 664	-89 058
Overføring til investering	19 135	20 487	16 141	27 297
Netto avsetning og bruk av fond	-79 435	-33 769	-30 805	61 760
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-60 300	-13 282	-14 664	89 058

Generelle inntekter

Generelle driftsinntekter består av inntekts- og formuesskatt, rammetilskudd, eiendomsskatt og andre driftsinntekter særlig knyttet til flyktningemidler. Arendal kommunes generelle driftsinntekter var på 3 293 millioner kroner i 2023, noe som er 68,8 millioner kroner bedre enn regulert budsjett.

Frie inntekter

Frie inntekter består av skatteinntekter og rammetilskudd fra staten. Rammetilskuddet består av innbyggertilskudd, skjønnsmidler og en inntektsutjevning. Innbyggertilskuddet er i utgangspunktet et likt beløp pr. innbygger, men innbyggertilskuddet justeres i tråd med kommunens utgiftsbehov. Arendal kommune har i sum et beregnet utgiftsnivå omtrent på snittet av kommunene. Inntektsutjevningen som kompenserer kommuner med lave inntekter fra skatt, er også en del av rammetilskuddet. I tillegg er skjønnsmidler inkludert i rammetilskuddet, både ordinære skjønnsmidler og skjønnsmidler til prosjekter.

Rammetilskudd uten skjønnsmidler og inntektsutjevning endte på 1 331 millioner kroner, ca. 4 millioner kroner bedre enn regulert budsjett. Årsaken til merinntekt skyldes kompensasjon for flytting av 110-sentralen fra staten. Kommunen hadde merinntekt på inntektsutjevning på 12,6 millioner kroner. Dette skyldes høyere skatteinngang nasjonalt enn budsjettet.

Kommunens inntekts- og formuesskatt endte på 1 435 millioner kroner, 30,1 millioner kroner over regulert budsjett. Kommunens skattevekst ble redusert med 4 % fra 2022.

Skatteinngangen ble også i 2023 høyere enn hva Finansdepartementet/Regjeringen la til grunn i sine prognoser. Sammenlignet med fjoråret har kommunenes samlede skatteinntekter gått ned med nærmere 10,4 mrd. kroner eller 4,7 %. Nedgangen fra året før må ses på bakgrunn av at skatteinntektene i 2022 var ekstraordinært høye.

Kommunedirektøren legger Regjeringens skatteanslag til grunn ved budsjettering.

Eiendomsskatt

Eiendomsskatt utgjør en betydelig inntektskilde for kommunen, og utgjorde i 2023 147,9 millioner kroner. Dette er ca. 2,6 millioner kroner lavere enn regulert budsjett. Årsaken til lavere inntekter er hovedsakelig lavere byggeaktivitet enn forventet og avgjørelser i flere klagesaker i forbindelse med omtakseringsprosjektet.

Andre driftsinntekter

Andre driftsinntekter består i hovedsak av statlige overføringer knyttet til flyktningeområdet, dvs. integreringstilskudd fra IMDi (Integrerings- og mangfolddirektoratet). Integreringstilskudd er i prinsippet frie inntekter og inntekten føres sammen med kommunens øvrige fellesinntekter, i tråd med forskrift. Budsjettet knyttet til integreringstilskudd ble vesentlig økt i 2023 som følge av økt flyktningstrøm. Etter anmodning fra IMDi ble det bosatt 275 flykninger i 2023. Kommunen mottok 143,3 millioner kroner i integreringstilskudd i 2023, 23,3 millioner kroner høyere enn regulert budsjett. Merinntekten dreier seg hovedsakelig om at IMDi har blitt raskere til å utbetale tilskudd.

I tillegg inngår andre direkte og indirekte skatter i denne kategorien, som består av naturressursskatt og konsesjonsavgift. I sum fikk kommunen inn 1,5 millioner kroner.

Netto driftsutgifter

Netto driftsutgifter består av netto utgiftsrammer bevilget til enhetene og avskrivninger. Samlet viser regnskapet et merforbruk på 117,5 millioner kroner.

Netto utgiftsrammer bevilget til enhetene er definert i Forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner mv. Endelig regnskap viser at netto bevilget til drift endte på 3 310,1 mrd. kroner. Dette er ca. 115,2 millioner kroner utover regulert budsjett.

Avskrivninger har en effekt i forhold til vurdering av løpende inntekter og utgifter i brutto driftsutgifter. Den har ikke resultateffekt, og det føres en motpost før netto driftsresultat og regnskapsresultat fremkommer. For 2023 ble avskrivninger ført med 122,6 millioner kroner, som var 2,3 millioner kroner utover regulert budsjettet.

Netto finansinntekter/-utgifter

Netto finansutgifter viser et merforbruk på 0,6 millioner kroner. Minimumsavdraget er bokført med 100,8 millioner kroner, som er 2,1 millioner kroner utover regulert budsjett. Renteinntektene viser en merinntekt på 11,8 millioner kroner og renteutgiftene viser en merutgift på 10,0 millioner kroner i forhold til regulert budsjett. Utbytter var 0,3 millioner kroner lavere enn budsjettet.

Vurdering av driftsresultat

I bevilgningsoversikt drift framkommer resultatmålene brutto og netto driftsresultat.

Brutto driftsresultat viser balansen mellom årets løpende inntekter og utgifter. Brutto driftsresultat for 2023 er negativt med 139,5 millioner kroner, og dette er 48,8 millioner kroner lavere enn budsjettet. Selv om kommunen samlet har merinntekter på 68,8 millioner kroner knyttet til skatt, rammetilskudd og statlige overføringer, er merutgifter knyttet til driften av tjenestene enda høyere. Samlet utgjør merutgiftene i drift av tjenestene ca. 115,2 millioner kroner.

Netto driftsresultat, som inkluderer resultatet innen finansområdet og motpost avskrivninger sammen med brutto driftsresultat, er negativt med 60,3 millioner kroner. Dette er 47,0 millioner kroner lavere enn forutsatt i budsjettet. Finansområdet viser et lite merforbruk på 0,6 millioner kroner, mens motpost avskrivninger har en merinntekt på 2,3 millioner kroner.

I netto driftsresultat inngår føringer av premieavvik og amortisering av premieavvik. Dersom man holder utenfor disse postene viser tallene et korrigert negativt netto driftsresultat på ca. 150,9 millioner kroner.

Netto driftsresultat i prosent av driftsinntektene er en av de tre handlingsreglene som er vedtatt av bystyret. For 2023 viser regnskapet at netto driftsresultat i prosent av driftsinntektene er negativt med 1,38%. I regulert budsjett var netto driftsresultat beregnet til 0,32% (negativt), dvs. resultatet ble enda lavere enn forutsatt. For å nå handlingsregelen må kommunen ha et netto driftsresultat som utgjør 1,75 % av driftsinntektene. For 2023 tilsier dette et positivt netto driftsresultat på ca. 77 millioner kroner, dvs. en forbedring av resultatet på ca. 137 millioner kroner. For å innfri handlingsregelen må utgiftene reduseres betydelig. Dette innebærer både effektivisering i driften av tjenesten og reduksjon av renter og avdrag gjennom reduksjon i investeringsnivået.

Årets resultat gir ikke rom for å avsette midler til disposisjonsfond. For å komme i balanse har det vært nødvendig å hente inn disposisjonsfond i driftsregnskapet.

Overføring til investering

Utgifter som skal dekkes av driftsbudsjettet, men som er av investeringsmessig karakter, blir overført fra drift til investering. Totalt er det i 2023 budsjettet med en overføring til investering på ca. 20,5 millioner kroner. Regnskapet viser at det totalt er overført 19,1 millioner kroner, som er 1,4 millioner kroner lavere enn forutsatt i regulert budsjett.

I tråd med budsjettet er det overført 20,5 millioner kroner som fordeler seg slik:

- egenkapitaltilskudd til pensjonskassene ca. 11,6 millioner kroner
- mottatt refusjon fra staten knyttet til Agder 110 nødmeldesentral 4,1 millioner kroner
- reklameinntekter fra Norac stadion ca. 1,4 millioner kroner
- overføring av selskapskapital for Østre Agder interkommunale helsebygg IKS utgjør 127 000 kroner
- egenkapitaltilskudd til Etablerersenteret utgjør 120 000 kroner
- overføring knyttet til startlån er foretatt i henhold til regulert budsjett med 3,2 millioner kroner.

I tillegg er det overført ca. 1,8 millioner kroner utover budsjettet, som gjelder overføringer fra enhetenes driftsrammer (Kultur, NAV og Rykene skole).

I 2023 var renteutgiftene til startlån høyere enn renteinntektene og grunnlaget for den budsjetterte overføringen på 3,2 millioner kroner faller dermed bort. Overføringen omfattes av strykingsreglene, og dette medfører at samlet overføring til investering reduseres med 3,2 millioner kroner.

Bruk og avsetning fond

For 2023 viser tallene en samlet netto bruk av fond på ca. 79,4 millioner kroner (sum disposisjonsfond og bundne fond). I regulert budsjettet var det lagt til grunn samlet netto bruk av fond på ca. 33,8 millioner kroner. Det brukes dermed 45,7 millioner kroner mer av fond enn forutsatt i budsjettet. Det har i 2023 vært nødvendig å bruke disposisjonsfond for å komme i balanse.

Disposisjonsfond er frie oppsparte midler som kan disponeres fritt. I regulert budsjett var det forutsatt bruk av disposisjonsfond på ca. 77,9 millioner kroner. Endelig regnskap viste negativt resultat og dette medfører ytterligere bruk av disposisjonsfond på 51,0 millioner kroner. Samlet er det hentet inn 128,9 millioner kroner. Avsetning til disposisjonsfond var budsjettert med 49,1 millioner kroner. I regnskapet er det avsatt 51,6 millioner kroner, dvs. 2,5 millioner kroner utover budsjettert nivå. Oppsummert er det netto hentet inn 48,5 millioner kroner fra disposisjonsfond utover budsjettert nivå.

Bundne fond er midler som ikke kan brukes fritt. Disse er øremerket til det enkelte formål og det er krav om rapportering for bruk av midlene. Eventuelt skal ubrukte midler tilbakebetales til giver. Tallene for 2023

viser at det er hentet inn 28,2 millioner kroner fra bundne fondsmidler, som er 20,6 millioner kroner mer enn forutsatt i budsjettet. Tilsvarende er det satt av 26,1 millioner kroner til bundet fond. Dette er 23,4 millioner kroner mer enn det som var forutsatt i budsjettet. Avvik fra budsjettet viser at aktiviteten knyttet til bundne midler i 2023 har vært høyere enn forutsatt.

Oversikt over samlet budsjettavvik og årsavslutningsdisposisjoner drift

Tall i hele 1000	Regnskap 2022	Regulert budsjett 2022	Avvik 2022
Netto driftsresultat	60 300	13 282	-47 018
Avsetninger til bundne driftsfond	26 082	2 671	-23 411
Bruk av bundne driftsfond	-28 215	-7 656	20 559
Overføring til investering iht. årsbudsjett og fullmakt (regulert iht. budsjett)	20 487	20 487	0
Avsetning til disposisjonsfond iht. årsbudsjett og fullmakt (regulert iht. budsjett)	49 123	49 123	0
Bruk av disposisjonsfond iht. årsbudsjett og fullmakt (regulert iht. budsjett)	-77 907	-77 907	0
Årets budsjettavvik (udekket eller udisponert beløp før strykninger)	49 871	0	-49 871
Strykning av overføring til investering	-3 150		
Overføring til investering utover budsjett	1 798		
Avsetninger til disposisjonsfond utover budsjett	2 482		
Bruk av disposisjonsfond utover budsjett	-51 001		
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0		

Over vises den obligatoriske oversikten over samlet budsjettavvik og årsavslutningsdisposisjoner. Budsjettavviket er det samlede avviket (resultatet) mellom driftsbudsjettet og driftsregnskapet, gitt at årsavslutningsdisposisjonene kun er gjennomført i tråd med vedtatt driftsbudsjettet og delegert myndighet.

Tallene viser et negativt budsjettavvik på 49,9 millioner kroner. Disponeringen av budsjettavviket framgår av oversikten over, og viser at det har vært nødvendig å hente inn midler fra disposisjonsfond for å komme i balanse i 2023. Netto er det hentet inn 48,5 millioner kroner utover budsjettet nivå.

Det er i 2023 ikke foretatt avsetning av enhetenes mindreforbruk til disposisjonsfond. For enheter med merforbruk er det hentet inn disposisjonsfond for de som har hatt avsatte midler. Dette inngår i tallene for disposisjonsfond i oversikten over, og utgjør netto ca. 9,8 millioner kroner. Resten av merforbruket er dekket over felles disposisjonsfond.

Det er overført ca. 1,8 millioner kroner til investering utover budsjett. Dette er i hovedsak overføring av midler fra enhetenes driftsrammer til dekning av utgifter som ikke kan føres i driftsregnskapet. Overføring startlån er omfattet av strykningsreglene og framkommer i oversikten med ca. 3,2 millioner kroner. Det ikke foretatt andre strykninger i regnskapet i 2023.

Netto driftsutgifter for tjenesteområdene

Enhetenes resultater framkommer i to ulike oversikter, og begge vedtas av bystyret:

- Bevilgningsoversikt drift - netto pr. enhet
- Økonomisk ramme pr. enhet

I årsberetningen er vurderingene oppsummert for tjenesteområdene administrasjon og fellesutgifter, samfunnsutvikling og personrettede tjenester. I tjenesteområdene inngår driftsenheter og stabsansvar som tilhører det respektive fagområdet.

Enhetenes resultater er nærmere omtalt i årsrapporten, og fullstendige oversikter pr. enhet framgår av årsregnskapet.

Bevilgningsoversikt drift - netto pr. enhet

Tall i hele 1000	Regnskap 2023	Regulert budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2023	Regnskap 2022
Administrasjon og fellesutgifter	614 085	647 683	747 203	581 198
Samfunnsutvikling	380 965	335 779	308 599	331 518
Personrettede tjenester	2 348 405	2 239 726	2 087 524	2 131 152
Felles finansiering drift	-33 317	-28 254	-22 039	-29 610
Sum	3 310 139	3 194 934	3 121 287	3 014 258

Bevilgningsoversikt drift - netto pr. enhet er en obligatorisk oversikt i tråd med Forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner mv. Oversikten skal vise sum netto bevilget til drift (jfr. bevilgningsoversikt drift) fordelt på kommunens budsjettområder, som er enhetene.

Tabellen over viser den obligatoriske oversikten fordelt på tjenesteområdene. Tallene viser et merforbruk innen drift av tjenestene på ca. 115,2 millioner kroner.

Økonomiske rammer for enhetene summert på tjenesteområdene

Tall i hele 1000	Regnskap 2023	Regulert budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2023	Regnskap 2022
Administrasjon og fellesutgifter	619 447	645 312	731 332	568 491
Samfunnsutvikling	364 486	329 283	305 322	301 619
Personrettede tjenester	2 324 094	2 237 051	2 087 524	2 060 451
Sum	3 308 027	3 211 646	3 124 178	2 930 561

Økonomisk ramme til enhetene inkluderer bruk/avsetning til enhetenes fond og enhetenes overføring til investering i tillegg til rammen gitt i forskrift. Det er denne rammen enhetene følges opp på gjennom året, og som er utgangspunktet for enhetenes vurderinger av økonomisk status i månedsrapportering, tertialrapportering og årsrapportering. Avvik mot økonomisk ramme gir enhetenes mer- eller mindreforbruk.

I tabellen over framkommer økonomiske rammer summert opp på tjenesteområdene. Enhet 1102 Felles finansiering drift er holdt utenfor i oversikten. Denne består i hovedsak av kommunens fellesinntekter og finansposter som er omtalt under Bevilgningsoversikt drift.

Samlet har kommunens driftsenheter et merforbruk på 96,4 millioner kroner målt mot enhetenes vedtatte økonomiske rammer (regulert budsjett). Resultatet framkommer etter at følgende disposisjoner er gjennomført:

- ubrukte bundne midler er avsatt til bundne fond
- enheter med merforbruk har hentet inn midler fra enhetens disposisjonsfond der det har vært midler i fondet
- enhetenes merutgifter for økning i antall flyktninger er kompensert

Etter disse disponeringene viste resultatene at 17 enheter hadde mindreforbruk, 18 enheter hadde merforbruk og 10 enheter avsluttet i balanse.

Administrasjon og fellesutgifter viser samlet et mindreforbruk på ca. 25,9 millioner kroner.

Samfunnsutvikling viser et samlet merforbruk på ca. 35,2 millioner kroner. I tallene inngår negativt resultat på selvkostområdene. Korrigeret for dette har samfunnsutvikling et samlet merforbruk på ca. 11,9 millioner kroner.

Personrettede tjenester viser et samlet merforbruk på ca. 87,0 millioner kroner. Personrettede tjenester

omfatter tjenesteområdene helse og omsorg, skole, barnehage og levekår. I tillegg inngår stabsområdet for personrettede tjenester. Det er særlig enhetene innen helse og omsorg som har hatt store utfordringer med å komme i balanse i 2023. Samlet er merforbruket for disse enhetene 88,9 millioner kroner. Men også skoler og barnehager har merforbruk i 2023. I sum har skolene et merforbruk på 5,3 millioner kroner, og barnehagene har et merforbruk på 0,3 millioner kroner. Levekårsenhetene og stabsområdet har mindreforbruk på henholdsvis 4,1 millioner kroner og 3,3 millioner kroner.

Enhetene har gjennom månedsrapportene (til kommunedirektør) og tertialrapportene informert om status gjennom året. Enheter med merforbruk har meldt dette fortløpende, og det har vært satt i verk tiltak i 2023 for å redusere og bremse den negative utviklingen. Det har likevel ikke vært mulig å oppnå balanse samlet for driftsenhetene for 2023. Flere enheter enn tidligere opplever at økonomien er stram og at det er utfordrende å komme i balanse.

Det vises for øvrig til nærmere omtale av enhetenes resultater i årsrapporten.

Netto lønn

Netto lønn er lønn og sosiale utgifter fratrukket sykelønnsrefusjon, og er et viktig måltall i forhold til å følge driftsnivået mot enhetenes rammer. For 2023 har enhetene samlet sett et merforbruk på nettolønn på ca. 57,7 millioner kroner i forhold til regulert budsjett.

Lønnsavsetning

Enhetenes driftsrammer ble i regulert budsjett 2023 kompensert for helårsvirkning av lønnsoppgjøret for 2022, og årets virkning av lønnsoppgjør 2023. Dette ble kompensert fra sentralt avsatt lønnsavsetning, og i sum ble det overført 129,1 millioner kroner til enhetenes rammer. Helårsvirkning av lønnsoppgjør 2022 utgjorde 66,3 og virkning av lønnsoppgjør for 2023 utgjorde 62,8 millioner kroner (8/12-virkning). Lønnsavsetningen i 2023 var tilstrekkelig for å dekke virkningene av lønnsoppgjørene.

Pensjon

Kommunen er medlem i og betaler premier til tre ulike pensjonskasser: Arendal kommunale pensjonskasse (AKP), Kommunal Landspensjonskasse (KLP) og Statens pensjonskasse (SPK).

Budsjettet for pensjon vurderes fortløpende, og budsjettjusteringer gjøres i hovedsak i 1. tertial når amortisering av premieavviket er ført, og endring til årets pensjonssatser er beregnet og justert. Da legges også siste prognoser fra pensjonskassene til grunn. Endelige regnskapstall fra pensjonskassene foreligger først etter årets slutt (januar 2024), og det er derfor usikkerhet knyttet resultatet for pensjonsområdet gjennom året.

Endelige beregninger fra aktuar viser at årets premieavvik endte på 163,7 millioner kroner, som er 19 millioner kroner høyere enn budsjettet (positivt premieavvik). Det høye lønns- og trygdeoppgjøret i 2023 er medvirkende årsak til dette, da dette øker reguleringspremien til pensjonskassene. Den delen av økt premie som belastes over kommunens budsjett påvirker premieavviket tilsvarende. Det var i budsjettet tatt høyde for deler av den økte premien, men endelige tall medførte likevel et større avvik mot budsjettet. Dette vil påvirke kostnadene i 2024 når premieavviket amortiseres.

For både AKP og KLP har det vært nødvendig å bruke mer av premiefondene i pensjonskassene enn forutsatt for å dekke den økte premien. I 2023 er premiefondene i AKP og KLP belastet med henholdsvis 166,5 millioner kroner og 17,3 millioner kroner til dekning av pensjonspremier. I tillegg har økt premie medført økte utgifter i driftsregnskapet. Dette gjenspeiles i at pensjonstrekket til KLP og SPK på enhetene ikke var tilstrekkelig for å dekke utgiftene. Det negative avviket endte på 13,7 millioner kroner inklusiv arbeidsgiveravgift. Tilsvarende var det et lite positivt avvik på trekket til AKP på 1,1 millioner kroner. I regulert budsjett var det lagt til grunn et samlet negativt avvik på 13,4 millioner kroner. I tillegg var det budsjettet med en reguleringspremie til AKP på 57,1 millioner kroner inklusiv arbeidsgiveravgift, og dette er overført til pensjonskassen i henhold til budsjett.

Amortisering premieavvik er ført i henhold til regulert budsjett, og utgjør 73,1 millioner kroner i 2023. Kommunens utgifter til AFP-ordning 62-64 år var ca. 1,7 millioner kroner lavere enn forutsatt i budsjettet. Samlet ble det overført ca. 16,3 millioner kroner.

I sum viser de store pensjonspostene et mindreforbruk på ca. 21,7 millioner kroner. Som følge av negativt regnskapsresultat har det ikke vært rom for å avsette dette til disposisjonsfond.

For å redusere risiko er anbefalingen fra aktuar at kommunen betaler en større andel av pensjonspremien over kommunens driftsregnskap. Dette medfører mindre bruk av premiefond og mindre risiko for at premiefondene på kort sikt tømmes. Kommunedirektøren vurderer dette fortløpende. Med det høye premieavviket i 2023 vil pensjonsutgiftene for 2024 bli krevende. I tillegg varsles et relativt høyt lønnsoppgjør også i 2024, slik at det også er risiko inn i 2025.

Det er risiko for store svingninger innen pensjonsføringer. Kommunedirektøren har derfor lagt opp til å ha egne fondsmidler, i tillegg til premiefondet i pensjonskassene, for å møte disse. Disposisjonsfond pensjon er etter avslutning av regnskap 2023 ca. 50,4 millioner kroner. Disposisjonsfond pensjon må sees i sammenheng med balanseført premieavvik som ved utgangen av 2023 er 169,8 millioner kroner.

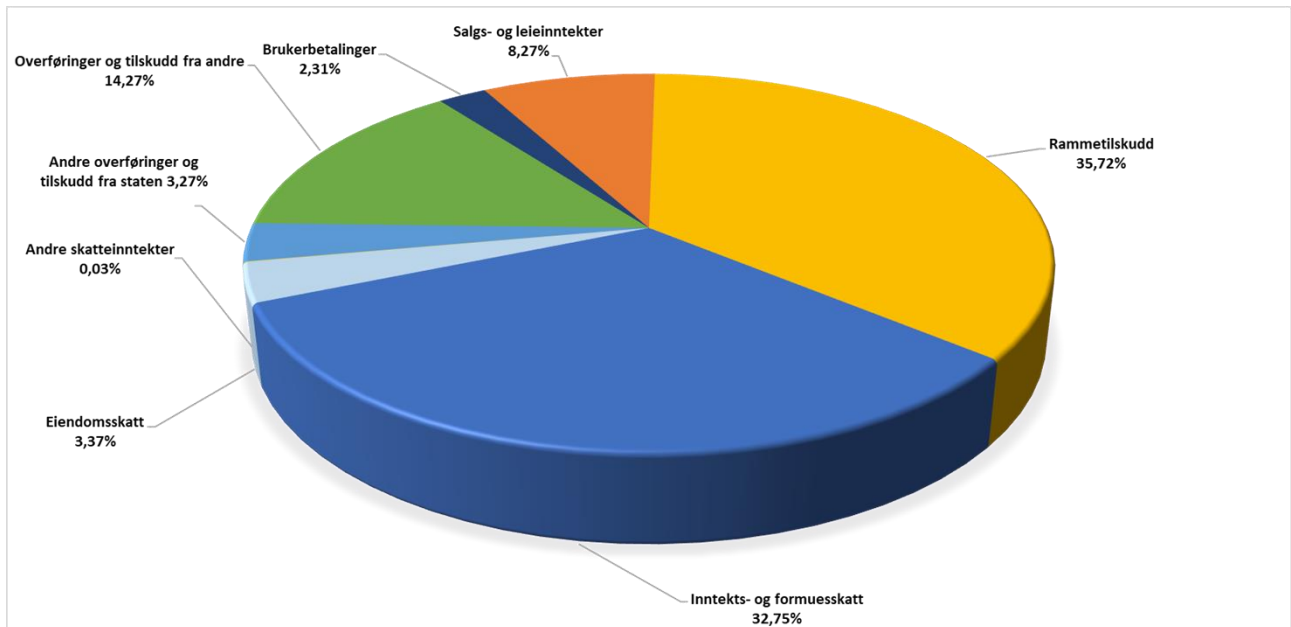
Økonomisk oversikt drift etter art

Tall i hele 1000	Regnskap 2023	Regulert budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2023	Regnskap 2022
Sum driftsinntekter	-4 382 750	-4 154 487	-4 086 199	-4 242 902
Sum driftsutgifter	4 522 202	4 245 190	4 198 414	4 199 526
Brutto driftsresultat	139 452	90 703	112 215	-43 376
Netto finansutgifter	43 481	42 899	22 769	72 701
Motpost avskrivninger	-122 634	-120 320	-120 320	-118 383
Netto driftsresultat	60 300	13 282	14 664	-89 058
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-60 300	-13 282	-14 664	89 058

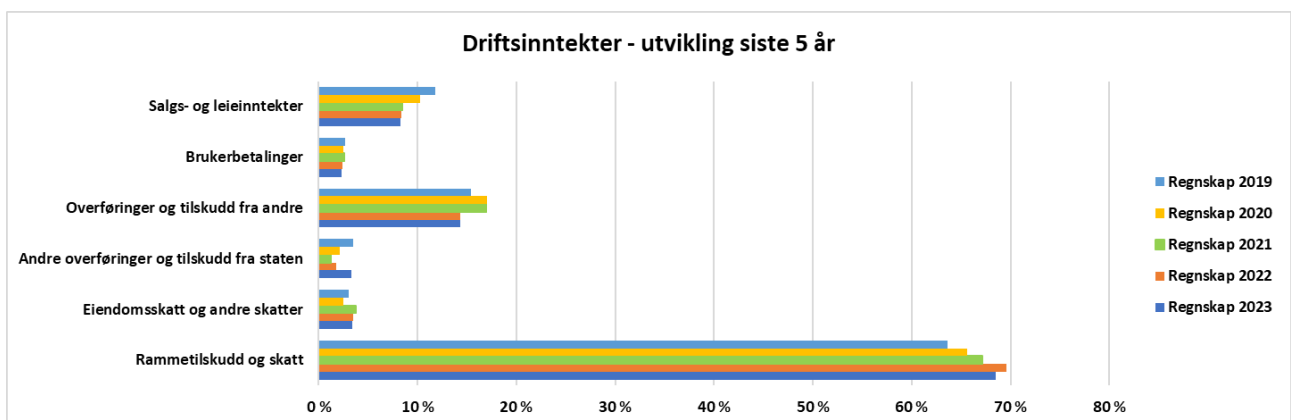
Økonomisk oversikt etter art - drift viser kommunens samlede inntekter og samlede utgifter. Oversikten viser også resultatmålene brutto og netto driftsresultat, og sum disponeringer. Hovedlinjene er vist i tabellen over.

Beregning av resultatmålet netto driftsresultat i prosent av samlede inntekter tar utgangspunkt i denne oversikten. For 2023 er dette negativt med 1,38 %.

Oversikt over driftsinntekter

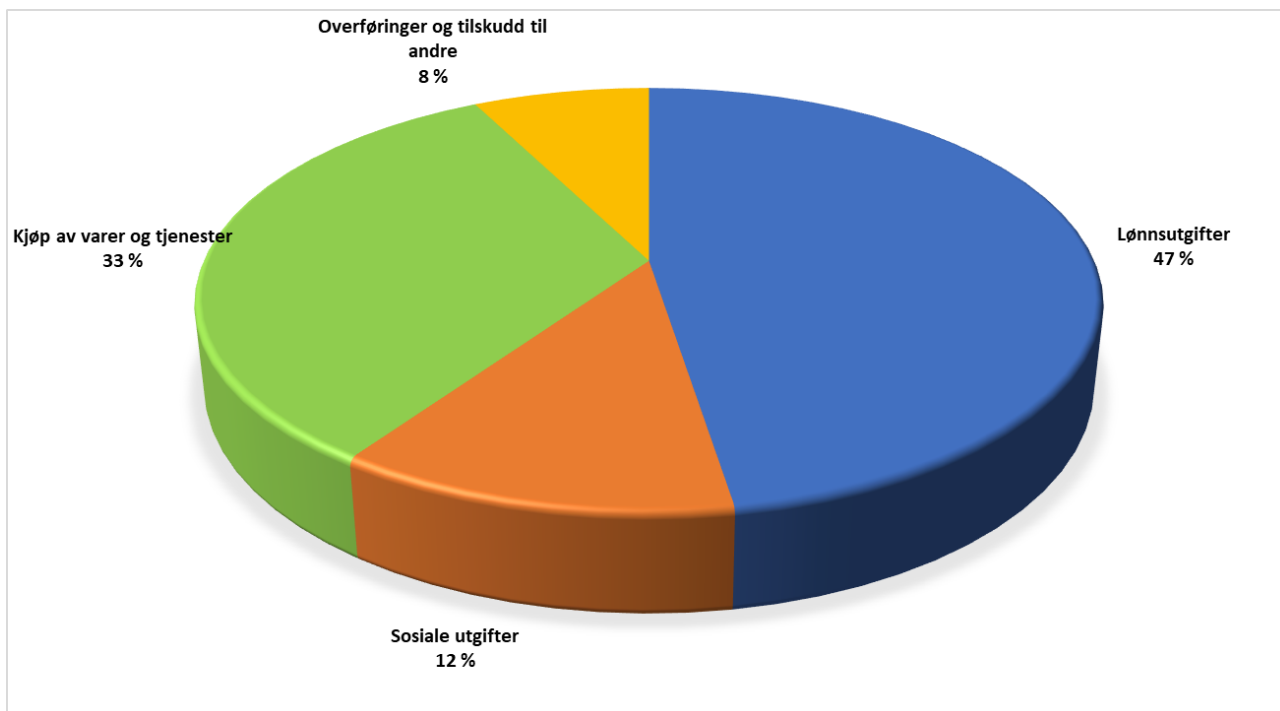

Figuren viser hvilke inntektstyper kommunen har, og hvordan de fordeler seg. Skatt og rammetilskudd er kommunens største inntektskilde og utgjør ca. 68 % av de totale driftsinntektene.

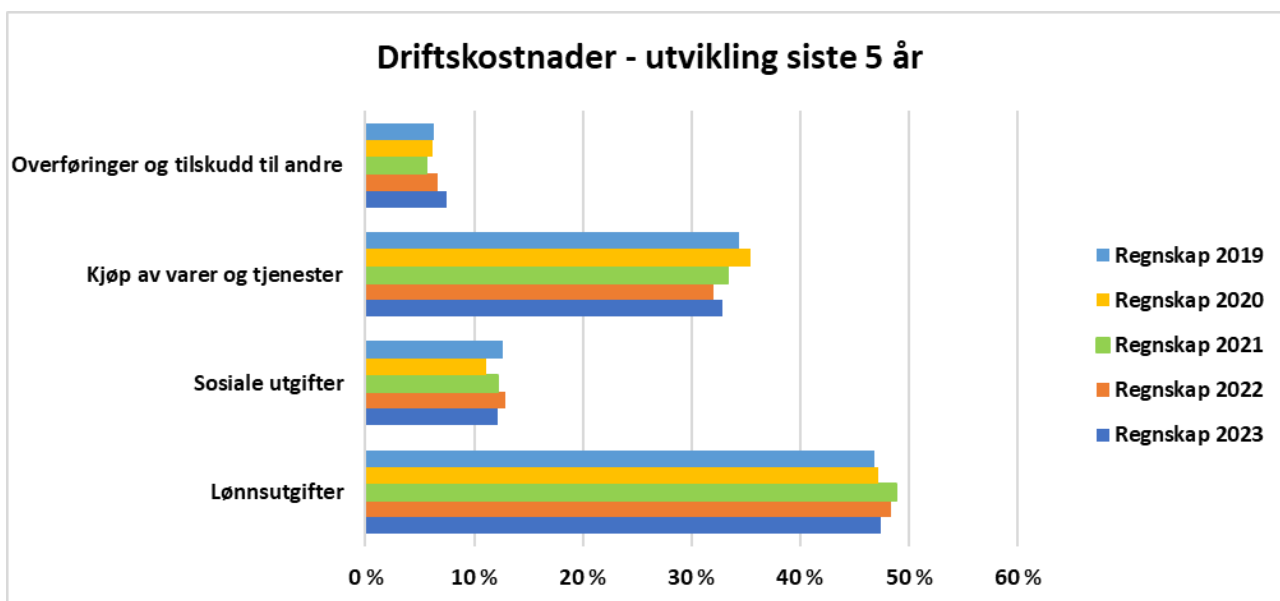

Utviklingen siste fem år viser små endringer i hvordan inntektene fordeler seg. Skatt og rammetilskudd ligger i intervallet 64-70 %, mens de øvrige indikatorene varierer litt.

Oversikt over driftsutgifter

Figuren viser hvordan kommunens driftsutgifter fordeler seg. Som det framgår av figuren er det lønn og sosiale utgifter som utgjør den største andelen av kommunens totale driftsutgifter med 60%. Kjøp av varer og tjenester utgjør 33 % av driftsutgiftene. Overføringer utgjør 8 % (overføringer og tilskudd til private, organisasjoner mv).

Utviklingen over siste fem år viser, i likhet med inntektene, små endringer i hvordan utgiftene fordeler seg fra år til år.

1.4.2 Investeringsregnskapet

Bevilgningsoversikt investering

Tall i hele 1000	Regnskap 2023	Regulert budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2023	Regnskap 2022
Investeringer i varige driftsmidler	219 552	205 980	232 940	208 636
Tilskudd til andres investeringer	3 371	5 900	5 900	3 719
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	46 599	11 720	11 600	93 330
Utlån av egne midler	255 959	178 556	164 690	300 247
Avdrag på lån	110 502	97 115	97 115	89 260
SUM INVESTERINGSUTGIFTER	635 984	499 271	512 245	695 193
Kompensasjon for merverdiavgift	-9 495	-9 803	-15 328	-8 686
Tilskudd fra andre	-27 501	-12 541	-16 984	-13 029
Salg av varige driftsmidler	-7 566	-945	0	-86 226
Salg av finansielle anleggsmidler	-34 327	0	0	601
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-149 625	-97 115	-97 115	-91 007
Bruk av lån	-388 238	-362 095	-366 678	-469 226
SUM INVESTERINGSINNTEKTER	-616 752	-482 499	-496 105	-667 573
Videreutlån	149 243	310 000	150 000	192 958
Bruk av lån til videreutlån	-149 243	-310 000	-150 000	-192 958
Avdrag på lån til videreutlån	80 414	33 274	33 274	84 744
Mottatte avdrag på videreutlån	-80 817	-33 274	-33 274	-83 922
NETTO UTGIFTER VIDEREUTLÅN	-403	0	0	822
Overføring fra drift	-19 135	-16 773	-16 141	-27 297
Avsetninger til bundne investeringsfond	46 403	0	0	41 891
Bruk av bundne investeringsfond	-46 000	0	0	-42 619
Avsetninger til ubundne investeringsfond	353	0	0	0
Bruk av ubundne investeringsfond	-450	0	0	-416
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0
SUM OVERFØRING FRA DRIFT OG NETTO AVSETNINGER	-18 829	-16 773	-16 141	-28 442
FREMFØRT TIL INNDEKNING I SENERE ÅR UDEKKET BELØP	0	0	0	0

Bevilgningsoversikt investering viser utgiftene klassifisert basert på type investering som varige driftsmidler, finansielle anleggsmidler mv. Dette gir en enklere oversikt over de ulike investeringene, samtidig som finansieringen av disse blir synliggjort.

Opprinnelig budsjett er bystyrets vedtak for 2023. Regulert budsjett er med tillegg for vedtatte overføringer fra tidligere års prosjekter som ikke er avsluttet samt bystyrets nye vedtak i løpet av 2023.

Sum investeringsutgifter

Investeringer i varige driftsmidler er på 219,6 millioner kroner, 13,6 millioner kroner høyere enn regulert budsjett. Noe over halvparten av dette gjelder investeringer knyttet til vann og avløp.

Tilskudd til andres investeringer utgjør hovedsakelig Arendal kirkelige fellesråd, samt noen andre mindre

poster. Utlån av egne midler er på 256 millioner kroner, 77,4 millioner kroner høyere enn regulert budsjett. Dette skyldes overføring av rest låneramme for 2022, hovedsakelig til Arendal eiendom.

Investeringer i aksjer og andre selskaper på 46,6 millioner kroner, 34,9 millioner kroner høyere enn budsjett. Avviket forklares hovedsakelig med kjøp av aksjer i Arendal Næringselskap AS på 34,3 millioner kroner.

Avdrag på lån er 110,5 millioner kroner i henhold til minimumsavdrag.

Sum investeringsinntekter

Kompensasjon for merverdiavgift er på 0,3 millioner kroner, som er litt over budsjettet. Noe høyere kompensasjon henger sammen med noe høyere investeringstakt.

Tilskudd fra andre er på 27,5 millioner kroner, og knytter seg hovedsakelig til justeringsavtalte på Tybakktoppen, spillemidler og tilskudd til prosjekter Vitensenteret.

Salg av varige anleggsmidler er på 7,6 millioner kroner er inntekt fra salg av biler og maskiner, inntekter tilknyttet vann- og avløpsprosjekter med mer. Salg av finansielle anleggsmidler er relatert til konvertering av utlån til aksjer i Arendal Næringselskap på 34,3 millioner kroner.

Mottatte avdrag på lån på 149,6 millioner kroner gjelder mottatte avdrag fra Arendal eiendom og Arendal havn, som er flyttet fra drift til investering.

Netto utgifter videreutlån

Videreutlån er på 149,2 kroner gjelder startlån, som er 160,8 millioner kroner lavere enn budsjettet.

Avdrag på lån til videreutlån er på 80,4 millioner kroner, som er 47,1 millioner kroner høyere enn budsjettet. Budsjetterte avdrag på lån i Husbanken er ikke oppjustert i forhold til tilleggsbevilgninger som er vedtatt i bystyret. 53,8 millioner kroner er klassifisert som ekstraordinære avdrag på videreutlån.

Mottatte avdrag på videreutlån er på 80,8 millioner kroner. Dette er 47,5 millioner kroner høyere enn budsjettet. Det er her også ikke oppjusterte budsjetter som følge av tilleggsbevilgningene. 7,8 millioner kroner var ekstraordinære avdrag.

Sum overføring fra drift og netto avsetninger

Sum overføring fra drift er på 19,1 millioner kroner, noe som er 2,3 millioner kroner høyere enn budsjett. Posten består av overføring fra drift relatert til egenkapitaltilskudd AKP og KLP, avtale Norac stadion, og andre overføringer drift for å finansiere flere investeringsprosjekter. Avviket forklares av at en del av de mindre postene ikke er reflektert i regulert budsjett. Overføring fra drift til investering vedrørende startlån på 3,15 millioner kroner er strøket.

Det er 0,4 millioner kroner i netto avsetning til bundne fond. Avsetning til bundne investeringsfond er på 46,4 millioner kroner, hvor nesten hele beløpet var avsetning til bundet investeringsfond startlån, relatert til ekstra avdragsinnbetalinger. Det var ikke budsjetterte avsetning til bundne investeringsfond i 2023. Bruk av bundne investeringsfond var på 46,0 millioner kroner, hvor hele beløpet er knyttet til ekstra avdrag startlån.

Netto avsetning til ubundne investeringsfond var på -0,1 millioner kroner.

Oversikt over samlet budsjettavvik og årsavslutningsdisposisjoner investering

Tall i hele 1000	Regnskap 2023	Regulert budsjett 2023	Avvik 2023
Sum utgifter og inntekter eksklusive bruk av lån	556 310	688 867	132 557
Avsetninger til bundne investeringsfond	46 403	0	-46 403
Bruk av bundne investeringsfond	-46 000	0	46 000
Budsjettetert bruk av lån	-672 095	-672 095	0
Overføring fra drift iht. årsbudsjett og fullmakt, regnskap regulert iht. budsjett	-16 773	-16 773	0
Avsetning til ubundet invest.fond iht. årsbudsjett og fullmakt, regnskap regulert iht. budsjett	0	0	0
Bruk av ubundet invest.fond iht. årsbudsjett og fullmakt, regnskap regulert iht. budsjett	0	0	0
Årets budsjettavvik (udekket eller udisponert beløp før strykninger)	-132 153	0	132 153
Avsetninger til ubundet investeringsfond utover budsjett	353		
Brukt mindre lån enn budsjettetert	134 613		
Strykning overføring fra drift	3 150		
Overføring fra drift utover budsjett	-5 513		
Bruk av ubundet investeringsfond utover budsjett	-450		
Udisponert beløp etter strykninger	0		

Tabellen over viser et sammendrag av den obligatoriske oversikten med samlet budsjettavvik og årsavslutningsdisposisjoner. Oversikten viser årets budsjettavvik som er det samlede avviket mellom investeringsbudsjettet og investeringsregnskapet, gitt at årsavslutningsdisposisjonene kun er gjennomført i tråd med vedtatt investeringsbudsjett og delegert myndighet.

Sum utgifter og inntekter eksklusive bruk av lån er 556,3 millioner kroner, og viser årets investeringsutgifter samt utgifter til videreutlån (videreutlån og avdrag på lån til videreutlån) fratrasket årets investeringsinntekter, eksklusive bruk av lån iht. regnskapet.

Årets budsjettavvik forklares i hovedsak av mindre bruk av lån enn budsjettetert, 134,6 millioner kroner. Det er foretatt strykning av avsetning tap startlån på 3,15 kroner. Høyere overføring fra drift enn budsjettetert drar i motsatt retning med ca. 5,5 millioner kroner. Dette gir samlet avvik på 132,2 millioner kroner.

Investeringer fordelt etter nye sektorer

Tall i hele 1000

Sektor	Regnskap 2023	Reg. budsjett 2023	Oppr. budsjett 2023	Regnskap 2022
Økonomi og strategi	13 614	297	-	1 943
Helse og mestring	5 530	8 172	4 700	8 408
Kultur og inkludering	9 974	12 110	47 400	25 769
Oppvekst og utdanning	791	573	760	1 005
Samfunn og næring	48 914	43 247	24 380	28 980
Selvkost - Vann og avløp	140 499	141 352	155 000	142 529
Selvkost - andre områder	229	229	700	0
Sum	219 552	205 980	232 940	208 636

Tabellen over viser totale investeringer for kommunen på 219,6 millioner kroner fordelt etter nye sektorer,

i tråd med hvordan investeringene er fulgt opp etter omorganisering i 2023.

Det har i 2023 blitt investert 140,5 millioner kroner i vann- og avløpsprosjekter, som utgjør 64% av kommunens investeringer i 2023. Selvkostprosjekter, herunder vann og avløp, er plassert under sektor Samfunn og næring.

Under investeringer (Økonomi og strategi) føres også VA- og veiprosjekter som kommunen har overtatt vederlagsfritt fra private utbyggere, og hvor det er inngått justeringsavtaler på MVA. For 2023 er det overtatt nye anlegg for 13,6 millioner kroner.

Samfunn og næring har totalt investert for 48,9 millioner kroner, fordelt på en rekke små og mellomstore prosjekter, hvor de største prosjektene har vært Rehabilitering gateløys (8,9 millioner kroner), Oppfølging trafikksikkerhetsplan (7,4 millioner kroner), Biler og utstyr ØABV (12,6 millioner kroner) og Utvidelse og fornyelse av Vitensenter Arendal (5,9 millioner kroner).

Kultur og inkludering har investert for 10,0 millioner kroner, hvor det i år er investert i en rekke mindre prosjekter. Helse og mestring har 5,5 millioner kroner i investeringer, relatert til utstyr og inventar.

Status store prosjekter (over 10 millioner/50 millioner)					År 2023			
Sektor (tall i 1000)		Prosjekt	Prosjektnavn	Total-budsjett	Regnskap	Revidert budsjett	Avvik revidert budsjett	Opprinnelig budsjett
Kultur og inkludering		4667	Rehabilitering underlag skøytebanen Myra	54 300	1 112	1 112	0	45 000

Totalbudsjett viser til budsjett for hele prosjektets levetid, som inkluderer vedtatt budsjett tidligere år, årets budsjett og forventede tildelinger senere år.

Tabellen over viser prosjekter med påløpte kostnader i 2023, og budsjettert totalramme over terskelverdier iht. investeringsreglement (10/50 millioner kroner). Løpende prosjekter/samlebevilgninger er ikke tatt med.

4667 Rehabilitering underlag skøytebanen Myra

Arbeidet har startet opp i 2023, og vil i hovedsak utføres i første halvdel av 2024. Dagens betongdekke skal fjernes, og det skal utføres grunnarbeider, legges nytt betongdekke og nytt kjølesystem. Utforming på anlegg vil være tilsvarende dagens anlegg i størrelse. Forventet ferdigstilt i løpet av tidlig høst 2024.

Investeringsprosjekter med høyere påløpte kostnader enn budsjett i 2023

Sektor (tall i 1 000)	Prosjekt	Prosjektnavn	Regnskap 2023	Revidert budsjett 2023	Avvik revidert budsjett 2023
Økonomi og strategi	1314	Justering mva. Tybakktoppen	13 614	-	- 13 614
Kultur og inkludering - NAV	19401	EF39379 Toyota Proace Verso Electric (NAV)	722	-	- 722
Kultur og inkludering - NAV	19402	EH32349 Nissan Ariya (NAV)	517	-	- 517
Helse og mestring	1174	Ombygging Krøgenes - hjemmesykepleien	483	-	- 483
Kultur og inkludering	45002	Bomuldsfabriken - innkjøp kunstverk	422	-	- 422
Samfunn og næring - brann	17011	Mannskapsbil byggnr. 2151	6 461	2 250	- 4 211
Oppvekst og utdanning - skole	12007	Rykene skole - Ombygging grupperom barn med spesielle behov	220	-	- 220
Samfunn og næring - Vitensenter	19201	Havet som ressurs	1 536	-	- 1 536
Samfunn og næring - Brann	17013	Mannskapsbil Tvedestrand	4 313	2 851	- 1 462
Kultur og inkludering - kultur	4658	Turløyper Arendal øst - fin.v/vegvesen 2017	1 420	-	- 1 420

Tabellen viser oversikt investeringsprosjekter med høyere påløpte kostnader enn revidert budsjett i 2023. Avvikene forklares nedenfor.

Andre prosjekter med avvik

1314 Justering mva. Tybakktoppen

- Beløp relatert justeringsavtale med Mira Mare AS og overføring av vei og VA tilknyttet Tybakktoppen. Justeringsavtaler budsjetteres ikke.

19401 EF39379 Toyota Proace Verso Electric (NAV)

- Finansiert med overføring fra drift.

19402 EH32349 Nissan Ariya (NAV)

- Finansiert med overføring fra drift.

1174 Ombygging Krøgenes - hjemmesykepleien

- Prosjekt må sees samlet for 2022 og 2023. Finansiert opp med MVA-komp og overføring fra AE.

45002 Bomuldsfabriken - innkjøp kunstverk

- Finansiert med overføring fra drift.

17011 Mannskapsbil byggnr. 2151

- Merforbruk dekkes opp med tildelt investeringsramme i 2024.

12007 Rykene skole - Ombygging grupperom barn med spesielle behov

- Finansiert med overføring fra drift.

19201 Havet som ressurs

- Finansiert med eksterne midler.

17013 Mannskapsbil Tvedestrand

- Merforbruk dekkes opp med tildelt investeringsramme i 2024.

4658 Turløyper Arendal øst - fin.v/vegvesen 2017

- Prosjekt må sees sammen med 4691 turveier Arendal øst, belysning og 4692 turveier Arendal øst, turstier. Samlet sett er de tre prosjektene innenfor tildelt budsjett.

5686 Opprusting av murer og veisikring (2021)

- Merforbruk dekkes opp med tildelt investeringsramme i 2024.

1.4.3 Balanseregnskapet

Balanseregnskapet viser kommunens eiendeler, gjeld og egenkapital ved utløpet av regnskapsåret. Fullstendig balanseregnskap er tatt med i del 2 i årsberetningen. I tabellen under vises balansens hovedtall:

Tall i hele 1000

Konto	Regnskap 2023	Regnskap 2022
Anleggsmidler (A)	12 326 692	11 981 995
Omløpsmidler (B)	1 072 446	1 085 320
Sum eiendeler (A+B)	13 399 138	13 067 315
Egenkapital (C)	-1 750 986	-2 126 719
Langsiktig gjeld (D)	-11 062 212	-10 377 354
Kortsiktig gjeld (E)	-585 940	-563 242
Sum gjeld og egenkapital (C + D + E)	-13 399 138	-13 067 315

Eiendeler

Kommunens eiendeler består av anleggsmidler og omløpsmidler. Anleggsmidlene omfatter eiendeler bestemt til varig eie eller bruk for kommunen. Disse er vurdert til anskaffelseskost. Omløpsmidlene består av kortsiktige midler/fordringer som forfaller under et år fram i tid.

I anleggsmidlene inngår faste eiendommer, anlegg, driftsmidler og bygninger. Også videreutlån av startlån, utlån til kommunens to foretak (Arendal eiendom KF og Arendal havnevesen KF), aksjer og pensjonsmidler inngår i kategorien anleggsmidler. Omløpsmidlene består av de mest likvide midlene som kasse, bankinnskudd og kortsiktige fordringer.

Kommunens eiendeler har økt med 332 millioner kroner fra 2022 til 2023.

Utlånene til kommunens to foretak har økt med 106 millioner kroner i 2023. Kommunen tilbyr startlån for personer som ikke får lån i vanlig bank til kjøp av bolig, og som ikke har mulighet til å spare. Saldo knyttet til startlån økte med 69 millioner kroner fra 2022 til 2023. I tillegg er utlån til Fløybyen AS gjort opp i sin helhet med 34,3 millioner kroner. Pensjonsmidlene hadde en økning fra 2022 til 2023 på 69 millioner kroner. Pensjonsmidlene sikrer at kommunen har dekning for opptjente pensjonsrettigheter.

Kommunens omløpsmidler har blitt redusert med 13 millioner kroner fra 2022 til 2023.

Gjeld

Kommunens gjeld er delt inn i langsiktig og kortsiktig gjeld. Langsiktig gjeld har økt med 685 millioner kroner i 2023. Investeringsgjelden har økt med 289 millioner kroner, og fremkommer som låneopptak til investeringer fratrasket nedbetaling på lån.

Startlån hos husbanken har økt med 150 millioner kroner, som følge av politisk vedtak om økt satsning på dette området.

Pensjonsforpliktelsene har økt med 396 millioner kroner i 2023.

Kortsiktig gjeld er økt med 23 millioner kroner, og skyldes hovedsakelig leverandørgjeld, påløpte ikke-betalte renter og feriepenger.

Egenkapital

Egenkapitalen består av frie og bundne (øremerkede) drifts- og investeringsfond, kapitalkonto, prinsippendringer og mer-/mindreforbruk.

Kommunens egenkapital ble redusert med 375,7 millioner kroner fra 2022 til 2023. Reduksjonen knytter seg hovedsakelig til føringer som foretas mot kommunens kapitalkonto. Her er reduksjonen på 296,6

millioner kroner. Kapitalkontoen representerer differansen mellom balanseført verdi av anleggsmidler og langsiktig gjeld, justert for ubrukte lånemidler (andel av langsiktig gjeld som ikke er regnskapsført som inntekt i investeringsregnskapet).

Kommunens reserver på fond er redusert med 79,1 millioner kroner fra 2022 til 2023. Av dette utgjør netto reduksjon til disposisjonsfond 77,3 millioner kroner, hvor blant annet merforbruk for 2023 inngår. Bundne driftsfond er redusert med 2,1 millioner kroner, Investeringsfond (bundne og ubundne) er økt med 0,4 millioner kroner.

Fondsbeholdning

Tall i hele 1000	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Disposisjonsfond	214 460	291 763	192 270	78 271	121 098	136 729	118 851	63 214	82 844
Bundne driftsfond u/selvkost	74 931	72 631	88 880	65 557	72 905	68 496	57 157	50 133	42 885
Bundne selvkostfond	0	4 432	25 916	21 002	12 247	1 894	2 024	5 767	16 651
Ubundne investeringsfond	13 145	13 242	13 658	11 686	10 819	19 254	7 486	30 376	32 123
Bundne investeringsfond	52 518	52 114	52 843	41 643	37 625	53 233	30 891	6 363	8 950
Sum	355 054	434 182	373 567	218 159	254 695	279 606	216 409	155 853	183 453

Disposisjonsfond

Disposisjonsfond er redusert med 77,3 millioner kroner fra 2022 til 2023. Totalt er det hentet inn 128,9 millioner kroner fra disposisjonsfond. Tilsvarende er det avsatt 51,6 millioner kroner. Innhenting og bruk av disposisjonsfond er foretatt i henhold til fullmakter og budsjettreguleringer vedtatt av bystyret.

Disposisjonsfond er ved utgangen av året totalt 214,5 millioner kroner. Fra 2024 inngår enhetenes disposisjonsfond i kommunens fellesfond. Disposisjonsfondet skal ivareta større svingninger i kommunens utgifter. Fondet er fordelt på disposisjonsfond renter (30 millioner kroner), disposisjonsfond pensjon 50,4 millioner kroner, og disposisjonsfond flyktninger (10 millioner kroner). I tillegg er noen midler på disposisjonsfond knyttet til bystyrevedtak og kommunens inntekter, og er derfor skilt ut på egne disposisjonsfond. I sum utgjør dette 24,1 millioner kroner. Det betyr at felles disposisjonsfond utgjør ca. 100 millioner kroner ved årets slutt.

Kommunens vedtatte handlingsregel sier at disposisjonsfond skal utgjøre minst 5 % prosent av kommunens samlede inntekter. Ved utgangen av året utgjør disposisjonsfond 4,89 % av samlede inntekter og handlingsregelen er ikke oppnådd.

Bundne fond

Midlene avsatt på bundne driftsfond er bundet opp mot bestemte formål (øremerkede) og kan ikke disponeres fritt av bystyret. Bundne driftsfond inklusiv selvkostfond er redusert med 2,1 millioner kroner fra 2022 til 2023. Bundne driftsfond eksklusiv selvkostfond er økt med 2,3 millioner kroner fra 2022 til 2023. De bundne selvkostfondene er redusert med 4,4 millioner kroner og er i null ved utgangen av 2023. Se kommentarer knyttet til selvkostfond under.

Ubundne og bundne investeringsfond

Investeringsfond (ubundne og bundne) er økt med 0,3 millioner kroner fra 2022 til 2023.

Selvkostfond

Samlet avsetning til fond selvkost utgjorde 0,3 millioner kroner for året, mens total innhenting utgjorde 2,0 millioner kroner. Dette gir netto resultateffekt på -1,7 millioner kroner for 2023, og utgående saldo selvkostfond på 2,7 millioner kroner. Samlet avsetning til memoriakonto økte med 21,3 millioner kroner, og føres kun mot balanse. Total avsetning til memoriakonto utgjør nå 39,8 millioner kroner.

- Vann og avløp ender med store merforbruk forklart hovedsakelig grunnet høy rente og vedlikeholdsetterslep. I tillegg er investeringsbehovet høyt i VA-sektoren, som drar i samme retning. Gjenværende fond ble spist opp i 2022, som gjør av fremførbare underskudd ved inngangen av 2023 var 4,1 millioner kroner for vann og 14,2 millioner kroner for avløp. I 2023 øker fremførbare underskudd med 7,2 millioner kroner for vann og 13,9 millioner kroner og etter avregning ender vann og avløp med underskudd til fremføring (på memoriakonto) på hhv. 11,3 millioner kroner og avløp på hele 28,1 millioner kroner. Vann- og avløpsgebyrer er for 2024 satt opp med ca. 12,7 % vann og 17,4 % på avløp.
- Feiing leverer et positivt resultat inkl. renter på 0,1 millioner kroner, og øker avsetning på fond til 0,4 millioner kroner.
- Slamtømming leverer positivt resultat på 0,2 millioner kroner (inkl. renter), og øker avsetning på fond til 2,3 millioner kroner.
- Tilsyn slam med et underskudd på 0,2 millioner kroner og øker fremførbart underskudd til 0,4 millioner kroner per 31.12.23.

Selvkostområder med saksgebyrer

- Lavere aktivitet grunnet markedsforhold og renter har medført mye lavere gebyrinntekter enn budsjettet for alle disse områdene.
- Byggesak leverer et merforbruk som ender på 5,5 millioner kroner og bruker opp hele sitt fond på kr 1,6 millioner kroner. Resterende merforbruk på 3,9 millioner kroner subsidieres av kommunen.
- Regulering ender med underskudd på kr 0,7 millioner kroner, som subsidieres av kommunen.
- Oppmåling ender med et underskudd kr 1,4 millioner kroner, og bruker opp hele fondsbeholdningen på 0,5 millioner kroner. Resterende, 0,9 millioner kroner, subsidieres av kommunen.
- Eierseksjonering ender med underskudd på kr 0,2 millioner kroner, som subsidieres av kommunen.

Kommunenes subsidiering av selvkostområdene for 2023 utgjør 5,8 millioner kroner. Det ligger her en forutsetning om at arbeidsinnsats mellom arbeid innenfor og utenfor selvkostområdene er korrekt vektet i selvkostmodellen for 2023.

Renovasjon håndteres av Agder Renovasjon IKS. Det som ligger igjen i kommunen på området er nå minimalt (kun Høgedal deponi) etter at fond og anleggsmidler er gjort opp og overført til Agder Renovasjon IKS.

Arbeidskapital

Arbeidskapitalen gir uttrykk for kommunens evne til å betale sine forpliktelser etter hvert som de forfaller. I arbeidskapitalen inngår de mest likvide midler som kommunen trenger til sin løpende drift.

Regnskapsmessig defineres arbeidskapitalen som omløpsmidler minus kortsiktig gjeld. Kommunens arbeidskapital utgjør 486,5 millioner kroner ved utgangen av 2023. Dette er en reduksjon på 35,6 millioner kroner fra 2022. Omløpsmidlene har blitt redusert med 12,9 millioner kroner, mens kortsiktig gjeld har økt med 22,7 millioner kroner.

I arbeidskapitalen inngår også premieavvik. Premieavvik er kun en regnskapsteknisk føring (ikke likvide midler). Beløpet utgjør en stor andel og arbeidskapitalen bør korrigeres for dette. Arbeidskapitalen pr. 31.12.2023 korrigert for netto premieavvik utgjør 316,7 millioner kroner, og har blitt redusert med 126 millioner kroner fra 2022 til 2023.

1.4.4 Gjelds- og finansforvaltning

Kommunens finans- og gjeldsforvaltning følger de til enhver tid gjeldende lover, forskrifter og kommunens eget reglement.

Status finans- og gjeldsforvaltning pr. 31.12.2023:

Finans- og gjeldsforvaltning (1000 kr.)	Reglement	31.12.2023	31.12.2022
Aktiva			
Samlet bankinnskudd		623 137	694 970
Passiva			
Samlet investeringsgjeld		5 136 773	4 997 046
Investeringsgjeld dekket over driftsbudsjettet	< 3 370 000	3 679 482	3 525 615
Antall långivere		9	9
Antall lån		23	22
Andel sertifikatlån	< 50 %	17,36 %	26,58 %
Lån med fastrente		2 298 244	2 340 670
Lån med flytende rente		2 838 529	2 656 376
Rentebytteavtaler (underliggende verdi)		925 000	425 000
Andel fast rente (%)		44,74 %	46,84 %
Andel flytende rente (%)		55,26 %	53,16 %
Andel fast rente inkl. rentebytteavtaler		62,75 %	55,35 %
Andel flytende rente inkl. rentebytteavtale		37,25 %	44,65 %
Største enkeltlån	< 15 %	7,11 %	7,32 %
Lengste rentebinding	< 10 år	9 år 6 mnd.	8 år 11 mnd.
Lån med forfall innen 12 mnd.	< 3 747 800	1 428 871	1 945 809
Gjennomsnittrente		3,69 %	2,99 %
NIBOR 3 mnd.		4,73 %	3,26 %
Fast 10 år Swap		3,33 %	3,18 %
Startlån		1 124 000	974 414

Tabell: Nøkkeltall finansforvaltning 31.12.2022

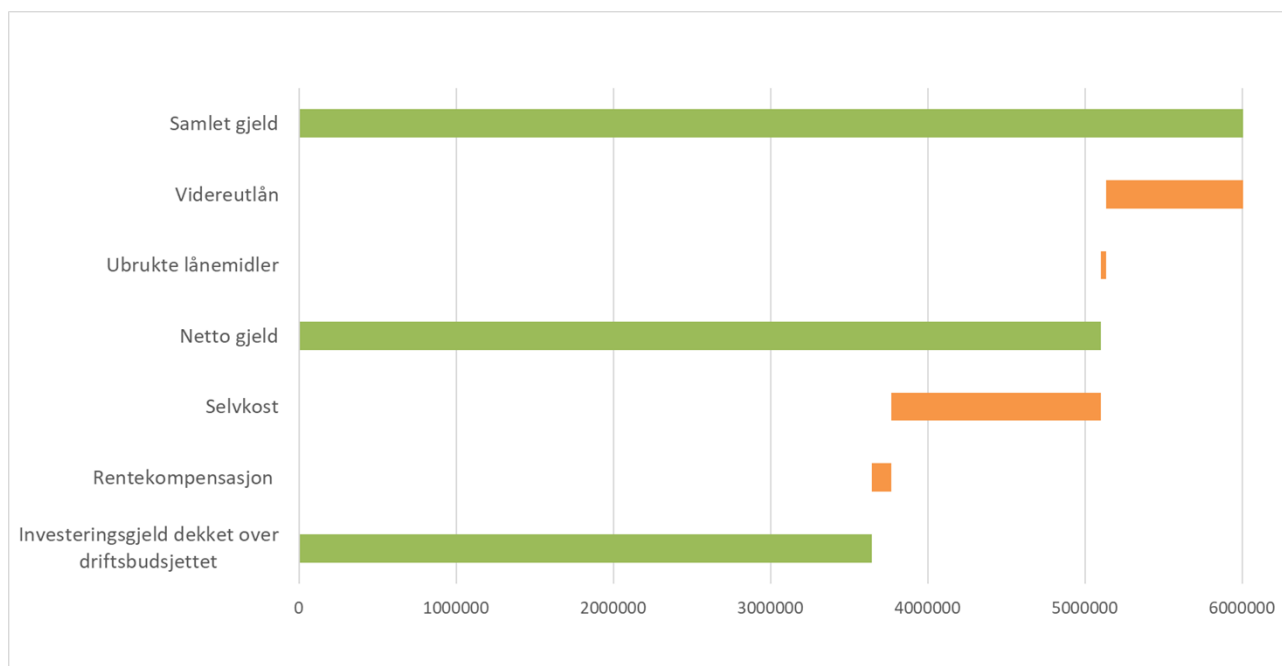
Aktiva

Kommunen har ingen plasseringer av aktiva ut over bankinnskudd.

Investeringsgjeld

Kommunens samlede gjeld er 6,26 mrd. kroner ved utgangen av 2023. Startlån (videreutlån) har økt kraftig de siste årene, og utgjør nå 1,12 mrd. kroner. Netto lånegjeld, som er samlet gjeld fratrukket startlån og ubrukte lånemidler, er 5,10 mrd. kroner. Gjeld knyttet til selvkostområdene utgjør 1,33 mrd. kroner og gjeld hvor kommunen mottar rentekompensasjon utgjør 124,6 millioner kroner. Investeringsgjeld som dekkes over driftsbudsjettet utgjør 3,64 mrd. kroner ved utgangen av 2023. Hvordan gjelden fordeler seg er illustrert i figuren under.

Kommunens vedtatte handlingsregel for gjeld innebærer at gjeldsnivået skal være 100 % av brutto driftsinntekter eller lavere.

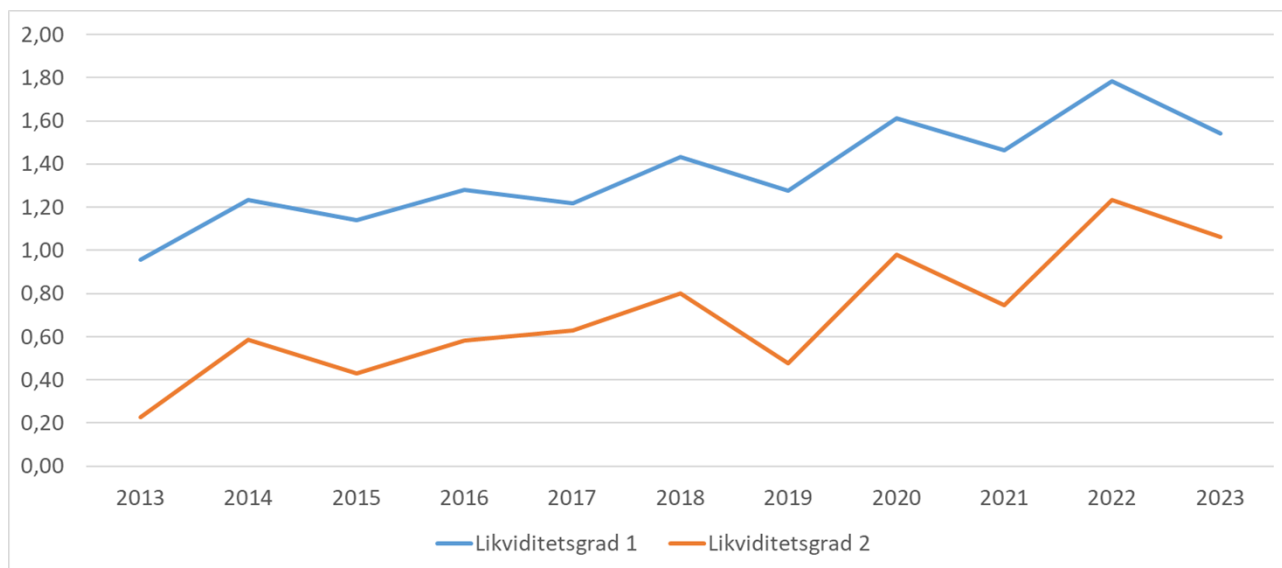

Figur: Investeringsgjeld dekket over driftsbudsjettet.

Netto gjeld i prosent av samlede brutto inntekter i 2023 utgjør 116,41 %. Vedtatt handlingsregel er 100 % av samlede brutto inntekter, dvs. at handlingsregelen er overskredet med 719 millioner kroner basert på regnskap for 2023.

Likviditet

Likviditeten har vært tilfredsstillende i 2023, selv om det i enkeltperioder har vært lav likviditet. Likviditetsgrad 1 og 2 viser en økende tendens over de siste ti årene, og det kan nå bli aktuelt å vurdere og plassere deler av overskuddslikviditeten i kortsiktige pengemarkedsfond. Trekkrettigheten hos Sparebank Sør har ikke vært benyttet i 2023.

Figur: Historisk oversikt over likviditetsgrader 31.12.

Likviditeten måles ved forholdet mellom omløpsmidler og kortsiktig gjeld. Normalt er det anbefalt at likviditetsgrad 1 som måler forholdet mellom omløpsmidler og kortsiktig gjeld direkte, skal være større enn 2. Likviditetsgrad 2 måler forholdet mellom de mest likvide midlene (kasse og bank) målt mot kortsiktig

gjeld. Dette forholdet bør være minst 1. Figuren over viser utviklingen for de to likviditetsmålene for perioden 2013-2023. Det er bare likviditetsgrad 1 som ligger over anbefalt nivå pr.31.12.2023.

Langsiktig gjeld - nivå

Kommunens langsiktige gjeld er 6,261 mrd. kroner, noe som er en økning på 289,3 millioner kroner fra 2022. Økningen består av investeringslån (139,7 millioner kroner) og husbanklån til videre utlån (149,6 millioner kroner).

Alle eksterne lånemidler hentes inn av kommunen selv. Disse lånes i neste omgang ut til de kommunale foretakene i samsvar med vedtatte investeringsbudsjetter. Kommunen mottar også ordinære avdrag fra foretakene og håndterer avdrag mot långiverne.

Fordelingen av investeringsgjelden mellom kommunen og de to foretakene er vist i tabellen nedenfor. Det er først og fremst Arendal Havn KF og formidlingslån (startlån) som har de største økningene i langsiktig gjeld i 2023.

Tabellen langsiktig gjeld - lånetyper nedenfor viser fordelingen av investeringslån på ulike lånetyper. Spesifikasjonen av lånetypene vises i note 7 til regnskapet. Strategien med å ha god spredning av långivere og lånetyper er videreført.

Langsiktig gjeld

			Endring 2022-2023	
Tall i hele 1000	Regnskap 2023	Regnskap 2022	Beløp	%
Arendal kommune	2 229 640	2 196 249	33 391	1,52 %
Arendal eiendom KF	2 555 481	2 502 348	53 133	2,12 %
Arendal havnevesen KF	351 651	298 449	53 202	17,83 %
Formidlingslån	1 124 000	974 414	149 586	15,35 %
Sum	6 260 772	5 971 460	289 312	4,84 %

Langsiktig gjeld - lånetyper

Tall i hele 1000					
Investeringslån	2019	2020	2021	2022	2023
Serielån	1 668 273	1 763 855	1 456 960	1 926 253	1 815 980
Sertifikatlån	705 000	1 048 000	1 391 000	1 328 000	892 000
Obligasjonslån	1 517 793	1 667 793	1 742 793	1 742 793	2 428 793
Finansiell leasing	-	-	-	-	-
Sum	3 891 066	4 329 648	4 590 763	4 997 046	5 136 773

Avdrag

Kommuneloven § 14-18 fastsetter størrelsen på det minste tillatte avdraget kommunen må betale på investeringsgjelden. Loven kobler kapitalslitet opp mot gjeldsgraden, og sikrer på den måten at eiendelene er nedbetalt når avskrivningsperioden er over. Årets minimumsavdrag er beregnet og betalt i henhold til kommuneloven § 14-18. Det er betalt samlet minimumsavdrag for kommunen og foretakene på 195,5 millioner kroner i 2023, en økning på 18 millioner kroner fra 2022. Kommunens andel var 98,7 millioner kroner. Minimumsavdraget for Arendal eiendom KF og Arendal Havn KF utgjorde henholdsvis 86,9 millioner kroner og 10,2 millioner kroner.

Mottatte avdrag på videreutlån (startlån) går uavkortet til nedbetaling av gjeld, og dette er i tråd med tidligere praksis.

Renter

Kommunens rentestrategi skal sørge for treghet i endring av gjennomsnittlig rente målt opp mot pengemarkedsrenten. Fastrenteandelen er derfor relativt høy, med 44,74 %. Målt mot netto renteeksponert gjeld var fastrenteandelen 63,06 %. Effekten av renteøkningene er dermed dempet, men kommunens gjennomsnittsrente økte i løpet av 2023 med 0,7 prosentpoeng til 3,69 %. I samme periode økte NIBOR 3 måneder med 1,47 % prosentpoeng til 4,73 %.

Dekning av investeringsgjelden

Figuren nedenfor viser kommunens rentestrategi og status ved utgangen av 2023. I rentestrategien er det knyttet opp rentebytteavtaler som er spesifisert i note 8 i regnskapet. Kommunens rentebytteavtaler er kontantstrømsikring som innebærer at rentebytteavtalene ikke balanseføres, dermed bokføres heller ikke endringene i verdiene på rentebytteavtalene. Kommunens rentebytteavtaler er kun en avtale om å betale en rente og motta en annen rente, og inkluderer ikke selve lånet.

Tall i hele 1000	Tidsperiode	Hovedstrategi	Avvik +/-	Posisjon pr 31. desember 2023
Flytende/kort rentebinding	0-1 år	50%	25%	57,48%
Mellomlang rentebinding	1-5 år	30%	25%	21,48%
Lang rentebinding	5-10 år	20%	20%	21,04%

Investeringslån

Tall i hele 1000	2019	2020	2021	2022	2023
Investeringsgjeld pr 31.12.	3 891 066	4 329 648	4 590 753	4 997 046	5 136 773
Arendal kommune	1 696 751	2 011 641	1 999 468	2 196 249	2 229 640
Arendal Eiendom KF	2 038 785	2 130 741	2 318 145	2 502 348	2 555 481
Arendal Havnevesen KF	155 530	187 266	273 141	298 449	351 651
Investeringsgjeld dekket over driftsbudsjettet	2 812 078	3 053 752	3 225 765	3 597 796	3 679 482
Gjeld med rente/avdrags-kompensasjon/selvkost	1 168 989	1 276 896	1 340 290	1 399 250	1 457 291

1.4.5 Internkontroll og etisk standard

Etisk standard

Etisk bevissthet er viktig i Arendal kommune. Ansatte, ledere og folkevalgte skal være seg bevisst at de danner grunnlaget for innbyggernes tillit og holdning til kommunen. Alle må kunne stå for egne handlinger og vurderinger. Arbeid som utføres skal være i samsvar med lover, regler, retningslinjer og vedtak. Arbeidet skal utføres slik at det tåler offentlig oppmerksomhet og slik at alle som blir berørt blir behandlet på en rimelig måte i en helhetlig sammenheng. Arendal kommunes arbeidsgiverstrategi 2021-2024 bygger på de overordnede målene fra kommuneplanens samfunnsdel og ble vedtatt av bystyret i februar 2021.

Som forvalter av samfunnets fellesressurser stilles det spesielt høye krav til etiske holdninger i virksomheten. Det forventes derfor at det i hele organisasjonen jobbes med etisk bevissthet. Arbeidsgiverstrategien, som er presentert i en liten håndterlig folder, gir klare føringer for dette og angir konkret holdninger og tema som det oppfordres til at alle ledd i organisasjonen reflekterer over. Strategien omhandler blant annet ytringsfrihet, etisk bevissthet, korrupsjon, engasjement og yrkesutførelse. Kommunen er medlem av Transparency International.

Internkontroll

Kommunelovens krav om internkontroll (§ 25-1, 3. ledd) pålegger kommunedirektøren å:

1. utarbeide en beskrivelse av virksomhetens hovedoppgaver, mål og organisering
2. ha nødvendige rutiner og prosedyrer
3. avdekke og følge opp avvik og risiko for avvik
4. dokumentere internkontrollen i den formen og det omfanget som er nødvendig
5. evaluere og ved behov forbedre skriftlige prosedyrer og andre tiltak for internkontroll

Internkontroll er systematisk arbeid som sikrer at aktiviteter planlegges, organiseres, utføres, evalueres og vedlikeholdes i samsvar med krav i lov eller forskrift, og for å nå målene.

Internkontrollen kan deles inn i 4 fokusområder:

- Kjerneoppgavene = tjenestene til innbyggerne
- HMS - helse/miljø/sikkerhet = medarbeiderne
- Økonomi - økonomistyring, finansforvaltning
- Samfunnssikkerhet, sårbarhet og beredskap -
- forebygge og planlegge for mulige kriser

Sektorovergripende internkontroll

Dokumenter som må være på plass for å ha en sektorovergripende internkontroll og status på disse:

Dokument	Status
Delegeringsreglementet fra kommunestyret til kommunedirektøren	Oppdatert 2024
Videredelegering fra kommunedirektøren	Oppdatert 2025
Økonomireglementet/håndboken	Vedtatt av bystyret 2020
Finansreglementet	Vedtatt av bystyret 2021
Anskaffelsesstrategi og reglementet	Oppdatert 2023 (investeringer omfattet av økonomireglementet)
Arbeidsgiverstrategi/personalhåndbok	Strategien sist vedtatt i 2021, ny sak fremmes i 2024. Personalhåndboken oppdateres løpende.

Dokument	Status
Etiske retningslinjer	Vedtatt sammen med arbeidsgiverstrategien hvert 4. år
System for lederstøtte og oppfølging	Kommunen har flere systemer knyttet sammen i ERP-suiten: HR-portalen, Dossier kompetansesystem, Xledger regnskap, Innsikt rapportering
Krisehåndtering og beredskap	Kommunens beredskapshåndbok og tiltakskort oppdateres løpende. Det er behov for en grundigere gjennomgang av plattformen håndboken er lagret på og rutiner for oppdatering og sjekklister. Følges opp i 2024 sammen med oppdatering av overordnet ROS-analyse
Rutiner for varsling etter arbeidsmiljølov	Kommunen har egne rutiner for varsler og den som mottar et varsel. Det er etablert en ordning med et eksternt varslingsmottak. Rutinene ble vedtatt av bystyret i 2021.
Rutiner som sikrer iverksettelse og oppfølging av politiske vedtak	Eget system i Stratsys som oppdateres av politisk sekretariat og kommunedirektørens ledergruppe.
Rutiner for systematisk avvikshåndtering	QM+ er kommunens avvikssystem. Det skal anskaffes nytt system i løpet av 2024.
Strategisk kompetansestyring	Kommunen har en plan for strategisk kompetansestyring og et eget system kalt Dossier kompetanse.
Arkivplan	Revidert i 2021 og godkjent av Arkivtilsynet i forbindelse med tilsyn.
Informasjons og datasikkerhet, og håndtering av personopplysninger (GDPR)	Egne rutiner og systemer utarbeidet i samarbeid med personvernombudet og IKT Agder.
Helse miljø og sikkerhet	Egen HMS-håndbok, rutiner for AMU og 72 HMS- og kvalitetsutvalg.
Oversikt over avtaler	Tilgjengelig på Ansattorvet via økonomi og innkjøp.

Særlig om varsling og avvik

Kommunen har i henhold til arbeidsmiljøloven egne rutiner for varsling. Det er et uttalt mål for Arendal kommune at kritikkverdige forhold skal avdekkes og behandles. Kommunen er avhengig av at svikt i prosedyrer, rutiner og tjenestetilbud påpekes, meldes og om nødvendig varsles. Arbeidsgiverpolitikken i Arendal kommune skal tilrettelegge for et trygt og åpent arbeidsmiljø og vi ønsker derfor åpenhet om kritikkverdige forhold. I tråd med arbeidsmiljøloven har alle ansatte i Arendal kommune rett til å varsle om kritikkverdige forhold i virksomheten, samtidig som bestemmelsene gir arbeidstakeren vern mot gjengjeldelse. Kommunen ønsker å ha et godt og trygt ytringsklima, og legge forholdene til rette for intern varsling.

Som en del av arbeidet med kvalitetsforbedring har kommunen forsterket arbeidet med å skape en læringskultur. Kjennetegn på en god læringskultur er når ledere, verneombud og ansatte er opptatt av å skape resultater, nye tankemønstre, fremtidshåp og lærer å lære sammen. I stedet for å lete etter feil leter vi etter forbedringer. For å tilrettelegge for enkel melding og oppfølging av avvik bruker kommunen et elektronisk avvikssystem som fungerer godt for ansatte og ledere.

Kommunens avvikssystem utgjør kun en del av internkontrollen. Kommunens rutiner og prosedyrer er beskrevet på ulike nivå i håndbøker og retningslinjer som gjelder for de ulike tjenesteområdene. Disse blir løpende evaluert og justert etter behov.

Statlige tilsyn

Under er en oversikt over statlige tilsyn gjennomført i 2023:

Fagområde	Emne	Hjemmel	Tilsynsetat	Hvem får tilsyn
Arbeidsmiljø	Muskel- og skjelettplager og psykiske plager - stedlig tilsyn	Arbeidsmiljøloven	Arbeidstilsynet	Stuenes skole SFO
Arbeidsmiljø	Muskel- og skjelettplager og psykiske plager - stedlig tilsyn	Arbeidsmiljøloven	Arbeidstilsynet	Stuenes skole barne- og ungdomstrinn
Arbeidsmiljø	Muskel- og skjelettplager og psykiske plager - stedlig tilsyn	Arbeidsmiljøloven	Arbeidstilsynet	Torbjørnsbu bofellesskap
Arbeidsmiljø	Dykking - stedlig tilsyn	Arbeidsmiljøloven	Arbeidstilsynet	Administrasjonen
Planter	Kontroll med oppgaver delegert til kommune		Mattilsynet	Administrasjonen
Kommunale helse- og omsorgstjenester	Legevakt	Helse- og omsorgstjenesteloven	Statsforvalteren i Agder	Legevakten
Opplæring	Arbeid med elevenes utbytte av opplæringen - tidlig innsats	Opplæringsloven	Statsforvalteren i Agder	Stuenes skole barne- og ungdomstrinn
Barnevern	Barnevern - Oppfølging av barn i fosterhjem	Barnevernloven	Statsforvalteren i Agder	Barnevernet
Sosialtjeneste	Landsomfattende tilsyn - råd, veiledning, økonomisk stønad barnefamilier	Sosialtjenesteloven	Statsforvalteren i Agder	NAV
Kommunale helse- og omsorgstjenester	Landsomfattende tilsyn barneboliger og avlastning	Helse- og omsorgstjenesteloven	Statsforvalteren i Agder	Arendal kommune

1.4.6 Fraværsutvikling

	2021	2022	2023
Administrative enheter	2,7%	4,7%	7,0%
Enheter samfunnsutvikling	5,8%	5,9%	4,7%
Enheter personrettede tjenester	10,6%	11,5%	10,6%
Totalt	9,4%	10,2%	9,3%

1.4.7 Likestilling, mangfold og inkludering

Likestillings- og diskrimineringsloven gir føringer for arbeidet med likestilling, mangfold og inkludering, og Arendal kommune deltar i sertifiseringsordningen Likestilt arbeidsliv. Likestilt arbeidsliv er en ordning for private og offentlige virksomheter som ønsker å jobbe systematisk og strategisk for å fremme likestilling, hindre diskriminering og skape mangfold. Arendal kommune ble sertifisert 16. november 2021.

Likestilt arbeidsliv som arbeidsgiververktøy handler om likestilling, inkludering og mangfold i vid forstand. Det er en smart, lønnsom, relevant og motiverende sertifiseringsordning som skal sørge for likeverdig behandling, like rettigheter og likeverdige muligheter for alle, uavhengig av faktorer som kjønn, religion, livssyn, etnisitet, funksjonsnedsettelse, graviditet, permisjon ved fødsel eller adopsjon, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk (likestillings- og diskrimineringsloven §26 om arbeidsgivers aktivitetsplikt).

Arendal kommune ønsker å være en attraktiv arbeidsplass der ansatte med ulik bakgrunn og kompetanse gjenspeiler mangfoldet i det moderne samfunnet. Vi er opptatt av å legge til rette for at ansatte skal få utnytte sitt potensiale og bidra til videre utvikling. Gjennom å ta likestilling og mangfold på alvor blir vi synliggjort som en attraktiv arbeidsgiver, noe som er vesentlig for å kunne rekruttere de beste talentene.

Kommunens arbeide med likestilling, mangfold og inkludering er utfyllende beskrevet i kommunens årsrapport.

	Administrative enheter	Enheter samfunnsutvikling	Enheter personrettede tjenester	Alle
Andel kvinner	73 (62)	40 (37)	82 (83)	75 (75)
Andel menn	27 (38)	60 (63)	18 (17)	25 (25)

Tabellen over viser andel fast ansatte 31.12.23 i de ulike tjenesteområdene fordelt på kjønn. Alle tall i %. Tallene i parentes viser tilsvarende for 31.12.22. Kilde: Kommunens eget HR-system.

Den store endringen i administrative enheter skyldes omorganisering. Bemanningsenheten er flyttet fra helse og mestring til administrative enheter.

Antall årsverk og lønnsnivå

Kjønn	Månedsførtjeneste 2023	Grunnlønn 2023	Endring i månedsførtjeneste 2022-2023	Endring i grunnlønn 2022-2023	Ansatte 2023	Årsverk 2023	Endring i årsverk 2022-2023
Kvinner og menn	51 574	48 020	6,1%	6,1%	3 384	2 830	3,3%
Kvinner	51 382	47 741	6,3%	6,4%	2 486	2 108	3,8%
Menn	52 133	48 837	5,5%	5,3%	898	721	1,8%

Tall per 1.12.2022 og 1.12.2023 basert på KS' PAI-register.

Foreldrepermisjon

Gjennomsnittlig antall uker foreldrepermisjon			
2022		2023	
Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
27,5	16,3	23,8	18,3

Livsfasepolitikk

Som en del av arbeidet med å få ned sykefraværet i kommunen har det blitt utarbeidet en egen livsfasepolitikk. Arbeidet må sees i sammenheng med "Likestilt arbeidsliv"-sertifisering og strategi for å rekruttere og beholde sykepleiere. Alle gravide arbeidstakere følges opp av nærmeste leder og i samarbeid med Agder Arbeidsmiljø IKS når det er relevant.

Å beholde seniorer i jobb er viktig for kommunen. Seniorer representerer ofte trygghet, erfaring og kompetanse som det er viktig for kommunen å beholde og videreføre til yngre arbeidstakere. Kommunen er av den oppfatning at de viktigste seniortiltakene handler om god tilrettelegging, utviklende arbeidsoppgaver og et helsefremmende miljø. Alle arbeidstakere over 60 år har rett på 6 virkedager ekstraferie etter ferieloven, det vil si at arbeidstakere over 60 år har en lov- og avtalefestet rett på til sammen 6 uker ferie.

Kommunen har i tillegg en ordning med at arbeidstakere over 62 år som arbeider i full stilling gis 5 ekstra fridager pr. år. Disse kommer i tillegg til de lov- og avtalefestede 6 ukene. Antall fridager reduseres i forhold til stillingsprosent, men kan kun innvilges for arbeidstakere med minst 80 % stilling. Det var omtrent 180 personer i 2023 som kunne benytte seg av ordningen.

I september ble det gjennomført festmiddag i det gamle rådhuset for ansatte som hadde jobbet 20, 30 eller 40 år i kommunen.

1.4.8 Selvkost

Selvkost i Arendal kommune

En del sentrale tjenester i Arendal kommune finansieres gjennom gebyrer fra innbyggerne, som omfatter tjenestene

- vann
- avløp
- renovasjon (ARIKS)
- slamtømming
- utslippstillatelser, kontroll og tilsyn
- feiing
- bygge- og delesaker
- reguleringsplaner
- oppmåling, og
- eierseksjonering

Det tjenesten koster skal i sin helhet dekkes inn via gebyrene, basert på prinsipp for selvkost i kommunen.

Ved selvkost gjelder generasjonsprinsippet, som er en regel som bygger på at kostnaden ved tjenesten som ytes i dag skal dekkes av brukerne som drar nytte av tjenesten. Dette medfører at Arendal kommune må ha kontroll på at kostnadene dekkes inn av gebyrinntektene på det aktuelle området. Gjennom dette prinsippet vurderes overskudd og underskudd ved selvkost, og avregnes mot fond. For å holde kontroll utarbeides det selvkostkalkyler, som er detaljerte modeller som vurderer og håndterer alle faktorer som spiller inn på de endelige gebyrsatsene. Det utføres en grundig gjennomgang av regnskap og budsjett for selvkost både i budsjettprosessen og ved etterkalkyle som en del av regnskapsavslutningen.

Renovasjonstjenesten utføres av Agder Renovasjon IKS (ARIKS) og utfører selvkostberegningen for Arendal kommune.

Regelverk

I ny kommunelov er beregning av selvkost regulert i egen paragraf (§ 15-1), gjeldende fra 01.01.20. Paragraf §15-1 i kommuneloven sier at selvkost skal beregnes hvis det er fastsatt i lov eller forskrift at gebyrene ikke skal være større enn kostnadene ved å yte tjenesten. Dette er ytterligere presisert i den nye selvkostforskriften §1.

I selvkostforskriften §8, 3. ledd (gjeldende fra 01.01.20) er håndtering av underskudd og overskudd beskrevet. Vann, avløp, renovasjon (ARIKS), slam, tilsyn slam og feiing følger rutinen som foreligger for selvkostområdene i dag, hvor overskudd og underskudd vil avregnes mot fond. I en situasjon hvor fondsbeholdning er tømt vil underskudd settes på memoriakonto (fremføring av underskudd), og gjøres opp senere år.

For de andre områdene (bygge- og delesaker, reguleringsplaner, oppmåling og eierseksjonering) fungerer det likt ved overskudd, hvor midler vil avsettes til bundet fond. Ved underskudd kan det hentes inn fra oppstart fond, så lenge det er midler tilgjengelig. Det er derimot ikke tillatt med underskudd til fremføring (memoriakonto) for gebyrer etter plan- og bygningsloven, eierseksjonsloven eller matrikkelloven. Dette fremkommer av den nye selvkostforskriften §8, 4. ledd (samt høringsnotat om nye forskrifter, pkt. 4.7). Eventuelt underskudd etter fondsbeholdning er benyttet må dekkes av kommunen det året.

Regelverket gir bystyret muligheten til å bestemme at gebyrgrunnlaget skal utgjøre en andel av samlet selvkost, og ved det velge å subsidiere en tjeneste (jf. selvkostforskriften §8, 1. ledd 1. pkt.).

Bruk av fond

Ved beregning av gebyrene er det en rekke faktorer som påvirker, som medfører at gebyrinntekter ofte avviker fra kostnadene ved produksjon av en tjeneste. Ved overskudd (høyere gebyrinntekter enn

kostnader) avsettes dette til selvkostfond. Ved underskudd (lavere gebyrinntekter enn kostnader) brukes det av selvkostfond for å finansiere dette.

I tilfeller hvor selvkostfondet allerede er tømt og årets drift viser underskudd, betyr det at kommunen har utestående mot innbyggerne. For å holde kontroll på utestående fordringer mot innbyggerne, føres beløpet opp på en egen konto (memoriakonto).

Både overskudd og underskudd ved en selvkosttjeneste vises i Arendal kommunes regnskap. Det kan påvirke kommunens regnskap det enkelte år, men over tid får det ingen konsekvens da hensikten bak selvkost er at dette finansierer seg selv. For bygge- og delesaker, reguleringsplaner, oppmåling og eierseksjonering kan ikke underskudd fremføres.

Status på selvkostfond for året kan sees under Balanseregnskapet og avsnitt Selvkostfond.

Kalkylerente

Selvkostkalkylen belastes med kalkulatorisk rentekostnad, hvor vurderingen er at selvkost ikke skal påvirkes av hvilken finansiering kommunen har. Beregningen baserer seg på en 5-årig swaprente + 0,5 prosentpoeng. Kommuner kan finansiere investeringer innenfor selvkostområdet med lån, egenkapital eller en kombinasjon av dette uten at det påvirker hvilken rentekostnad som inngår i selvkost.

Beregningsgrunnlag og avskrivninger

Selvkostkalkylen belastes med lineære avskrivninger over samme avskrivningstid som kommuneregnskapets avskrivninger er basert på. Avskrivningsgrunnlaget vil derimot være forskjellig, da utgangspunktet er ulikt da selvkost benytter netto anskaffelseskost (brutto anskaffelseskost fratrasket anleggsbidrag og tilskudd o.l.). Dette medfører at avskrivningskostnadene vil avvike mellom selvkostregnskapet og kommunenes regnskap.

Oppsummering

Selvkost er sentralt for kommuneregnskapet, og har direkte innvirkning på størrelsen på inntektene og kostnadene i kommunen. Det må likevel vurderes atskilt, da formålet med selvkost er at det tjenesten koster i sin helhet skal dekkes inn via gebyrene.

1.4.9 Interkommunalt samarbeid

Innledning

Arendal kommune deltar i flere interkommunale ordninger. Flesteparten av de interkommunale ordninger foregår mellom kommuner øst i agder.

Interkommunalt samarbeid gir samarbeidende kommuner flere fordeler blant annet på områdene økonomi og tjenestekvalitet. Interkommunalt samarbeid skal bidra til bedre kommunal oppgaveløsning og bedre utnyttelse av tilgjengelige ressurser.

Arendal kommune, som største kommune i regionen (øst i Agder) innehar ofte rollen som vertskommune for de ulike interkommunale samarbeidene. Det betyr at på de områdene hvor vi har samarbeid (f.eks. på brann, legevakt, krisesenter, kommunal øyeblikkelig hjelp (KØH) etc..) så inngår de ansatte i samarbeidende kommuner et ansettelsesforhold i Arendal kommune. Tjenesten blir styrt og administrert av Arendal kommune gjennom ulike modeller og finansieringsordninger.

Mindre kommuner en Arendal, f.eks. kommuner øst i Agder kan gjennom interkommunalt samarbeid få tilgang til fagkompetanse og på den måten opprettholde gode og trygge tjenester til sine innbyggere. Uten en slik mulighet for de minste kommunene ville det blitt vanskelig å levere gode kommunale tjenester.

Små kommuner vil ofte, på områder som krever personalressurser med spesialkompetanse, trekke en større fordel av å inngå i et interkommunalt samarbeid. Det er i noen tilfeller ikke mulig å opprettholde en god tjeneste i de minste kommunene både sett i forhold til å rekruttere og etablere et godt fagmiljø.

Det er ikke vanlig å samarbeide om kjerneoppgaver som f.eks. skole, barnehage og omsorg.

Evaluerings av nåværende finansieringsmodell for interkommunale ordninger i Østre Agder

Ny finansieringsmodell ble innført gjeldende fra 01.01.2019. Hovedmodellen som ble vedtatt skulle sørge for en mer rettferdig fordeling av kostnadene i de ulike tjenestetilbudene. Kort fortalt fordeles kostnadene med at alle kommuner betale 15 % lik andel. Deretter 85 % innbygger andel. Enkelte samarbeid har også en bruks variant (%-andel)

For øvrig vises det til Østre Agders egen årsmelding www.ostreagder.no

Oversikt over kommunal virksomhet ivaretatt av andre

Agder Arbeidsmiljø IKS

Arendal kommune kjøper bedrifts helse-tjenester av Agder Arbeidsmiljø IKS. I 2023 beløp dette seg til 4,6 millioner kroner. Agder Arbeidsmiljø IKS er et interkommunalt selskap som eies av Arendal kommune, Froland kommune og Aust-Agder fylkeskommune.

IKT Agder IKS

IKT Agder IKS er et interkommunalt IKT-driftsselskap for kommunene Arendal, Grimstad, Froland og Aust-Agder fylkes-kommune. Selskapet bidrar til å styrke kompetansen på IKT og derigjennom oppnå god effektivitet. Kommunen kjøpte IKT-tjenester gjennom IKT Agder IKS for 68,3 millioner kroner i 2023.

Aust-Agder Revisjon IKS

Aust-Agder Revisjon IKS ble 1. april i 2023 slått sammen med KomRev Sør IKS til Sørlandet kommunerevisjon IKS. Kommunen kjøpte revisjons- og rådgivningstjenester for 3,6 millioner kroner i 2023.

Telemark og Agder kontrollutvalgssekretariat IKS

Arendal kommune ble med i Telemark og Agder kontrollutvalgssekretariat IKS i 2014. Sekretariatet ivaretar kontrollutvalgs arbeid for kommuner i Telemark og Agder. Arendal kommune betalte 0,23 millioner kroner for tjenester i 2023.

Friluftsrådet Sør

Friluftsrådet Sør består av Arendal, Froland, Grimstad, Tvedestrand, Vegårshei, Åmli, Gjerstad og Nissedal kommuner. Arendal kommune yter tilskudd til Friluftsrådet Sør i 2023 med 0,5 millioner kroner.

Arendal kommunale pensjonskasse

Arendal kommunale pensjonskasse er pliktig pensjonsordning for alle arbeidstakere i virksomhetene Arendal kommune, Arendal havnevesen KF, Arendal eiendom KF, Arendal kirkelige fellesråd, Torbjørnsbu Verksted, Hove Drifts- og Utviklingsselskap, Etablerer senteret IKS, Arendal Kulturhus AS og pensjonskassen. Unntatt fra medlemskap er lærere som er tilsluttet Statens Pensjonskasse og sykepleiere og leger som er tilsluttet Kommunal Landspensjonskasse. (KLP)

Aust-Agder Kulturhistoriske Senter IKS

Det er for 2023 overført 2,4 millioner kroner som driftstilskudd til Aust-Agder museum og arkiv – avd. Kuben. Midlene anvendes og skal dekke depot og arkiveringsordninger.

AKST

Agder kommunale støttetjenester (AKST) er organisert som et kommunalt oppgavefelleskap mellom Grimstad og Arendal kommune og omhandler regnskap, lønn og dokumentsenter. AKST er lokalisert i Grimstad. Arendal kommune sin andel for 2023 er 19,5 millioner kroner.

Østre Agder Interkommunale Helsebygg IKS

I forbindelse med ny legevakt, er det nye legevaktsbygget skilt ut som eget IKS. Overføringer kommer i 2024 og videre.

110 Agder IKS

110-sentralen er i 2023 skilt ut som et IKS. Arendal kommunes overføring i 2023 basert på antall innbyggere var 3,98 millioner kroner.

1.5 Årsberetning Arendal eiendom KF

1.5.1 Økonomi

Innledning

Årsberetningen skal angi foretakets måloppnåelse sett i forhold til vedtekter for Arendal eiendom og strategidokument vedtatt i bystyret.

Regnskap for 2023 har et mindreforbruk på kr 3,9 millioner kroner.

Netto driftsresultat er kr 22,7 millioner kroner som viser resultatet før disponeringer. Disponeringene består av oppdekning av tidligere års merforbruk på kr 8,9 millioner kroner overføringer til investeringer i henhold til kommunelovens regnskapsprinsipper kr 4,8 millioner kroner og avsetninger til disposisjonsfond kr 8,9 millioner kroner hvorav kr 3,9 millioner kroner er årets mindreforbruk.

Det utvendige vedlikeholdsetterslepet i 2023 er beregnet til kr 91,5 millioner kroner (91,5 millioner kroner) og viser en utflating. Et fortsatt høyt konsernbidrag, i tillegg til høy prisstigning på innkjøp av tjenester, er årsaker til denne utviklingen. Styret er sterkt bekymret for en ytterligere økning av konsernbidraget over tid, vil føre til en økning av det utvendige vedlikeholdsetterslepet.

Arendal eiendom har levert et konsernbidrag til Arendal kommune på kr 6 millioner kroner i 2023, og er foreslått økt til kr 8 millioner kroner i 2025.

Dramatisk høye strømpriser over tid er utlignet ved en realistisk budsjettering i 2023 som har medført at det er balanse på disse postene i 2023 regnskapet. Utarbeidede prognoser på strømpriser til sier at en må forvente at prisene vil holde seg på anslagsvis samme nivå. Det betyr at Arendal kommune og Arendal eiendom fortsatt må ha et sterkt fokus på energiøkonomisering og at dette feltet økonomisk må prioriteres.

Kommunen har i 2023 tatt i bruk Lassens hus, Marisberg barnehage og Østre Agder interkommunale helsebygg IKS (KØH/Legevakt). Dette i tillegg til kalde perioder i 2023 har medført en mindre økning av energiforbruket. Sett i forhold til et økt areal og kalde perioder, viser likevel energiforbruket at enøk tiltak har god effekt

Arendal eiendom utarbeidet i 2022 første versjon av rapport om sammenlignende studier med organisasjoner med tilsvarende driftsgrunnlag. Fremlagte tall i 2022 viser at Arendal eiendom har en effektiv drift sammenlignet med andre kommuner/kommunale foretak. Prosjektet videreføres i 2024 og tallene blir oppdatert fortløpende.

Priser i byggebransjen har i 2023 et fortsatt høyt nivå selv om bildet nå er mer sammensatt og varierer. Prisnivået har betydning for både investeringsprosjekt og det generelle vedlikeholdet på formålsbygg. Foretaket må fortsatt rapportere på kostnadsbildet og følge finansreglementetets vedtatte rutiner for forsvarlig saksbehandling av investeringsprosjekt.

Byggeprosjektene ny barnehage på Marisberg og KØH/legevaks-bygget, ble ferdigstilt i løpet av 2023 og tatt i bruk av ansatte i løpet av høsten 2023. Prosjektene er levert i henhold til budsjett og med gode kvaliteter. Det vil også bli gjort evaluering av prosjektgjennomføring i henhold til foretakets egne rutiner.

KØH/legevakt er i løpet av høsten 2023 organisert som et interkommunalt selskap (IKS). Den organisatoriske modellen vedtatt av bystyret, er valgt i hovedsak for å gi samarbeidende kommuner mulighet til å delta finansielt i tillegg til å bistå med driftsbudsjett. Sett fra foretakets side har gjennomføringen av modellen vært arbeidskrevende sett i forhold til drift i egen regi. Det er derfor nødvendig at Arendal eiendom, i sterkere grad, involveres i slike prosesser slik at alle sider ved bystyrets beslutninger kommer tydelig frem.

Eyde Energipark og etableringen av batterifabrikken er svært positivt for Arendal kommune. Styret i Arendal eiendom er tilfreds med at arbeidet med næringsareal over tid har gjort denne etableringen mulig. Energiparken vil også gi ringvirkninger som samlet sett vil medføre et stort antall nye arbeidsplasser. Dette

vil utløse behov for raskt å utvikle kommunale boligfelt. Styret vil være tydelig på at utvikling av kommunale leilighetsprosjekt og kommunale boligfelt må være en høyt prioritert oppgave for Arendal eiendom kommende år. Dette forutsetter likevel at kommunen, som planmyndighet, gir foretaket mulighet til å realisere aktuelle felt. Det krever også at Statsforvalteren aksepterer kommunens behov for å klargjøre boligfelt for realisering av tomter til nye innbyggere i kommunen.

Sykefraværet i 2023 er på 7,5 % (8,3 %). Fraværet har vist en nedgang fra forrige år som følge av systematisk og godt arbeid, men ligger likevel over målsettingen om et fravær under 6 %. Styret vil signalisere at dette viktige arbeidet må fortsatt følges opp tett og gis tilstrekkelig oppmerksomhet i kommende år.

Arendal eiendom arbeider systematisk med helse, miljø og sikkerhet samt ytre miljø, og er sertifisert etter standardene ISO 45001 og 14001. Det er i løpet av 2023 ikke meldt om alvorlige avvik.

Bystyrets vedtatte budsjetttramme

Bevilgningsoversikt drift

Tall i hele 1000	Regnskap 2023	Regulert budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2023	Regnskap 2022
Rammetilskudd	0	0	0	0
Inntekts- og formuesskatt	0	0	0	0
Eiendomsskatt	0	0	0	0
Andre generelle driftsinntekter	0	0	0	0
SUM GENERELLE DRIFTSINTEKTER	0	0	0	0
Sum bevilgninger drift, netto	-186 458	-186 003	-170 987	-106 261
Avskrivinger	91 080	91 080	86 000	83 952
SUM NETTO DRIFTSUTGIFTER	-95 378	-94 923	-84 987	-22 309
BRUTTO DRIFTSRESULTAT	-95 378	-94 923	-84 987	-22 309
Renteinntekter	-9 290	-2 000	-2 000	-4 355
Utbytter	0	0	0	0
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0
Renteutgifter	86 133	86 120	86 120	47 370
Avdrag på lån	86 867	86 867	86 867	77 255
NETTO FINANSUTGIFTER	163 710	170 987	170 987	120 270
Motpost avskrivinger	-91 080	-91 080	-86 000	-83 952
NETTO DRIFTSRESULTAT	-22 748	-15 016	0	14 009
Overføring til investering	4 823	1 007	0	0
Avsetninger til bundne driftsfond	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	0	0	0	0
Avsetninger til disposisjonsfond	8 990	5 074	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0	-5 074
Dekning av tidligere års merforbruk	8 935	8 935	0	0
SUM DISPONERINGER ELLER DEKNING AV NETTO DRIFTSRESULTAT	22 748	15 016	0	-5 074
FREMFØRT TIL INNDEKNING I SENERE ÅR	0	0	0	-8 935

Økonomisk oversikt drift etter art

Tall i hele 1000	Regnskap 2023	Regulert budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2023	Regnskap 2022
Rammetilskudd	0	0	0	0
Inntekts- og formuesskatt	0	0	0	0
Eiendomsskatt	0	0	0	0
Andre skatteinntekter	0	0	0	0
Andre overføringer og tilskudd fra staten	0	0	0	0
Overføringer og tilskudd fra andre	-438 981	-432 794	-385 476	-347 870
Brukerbetalinger	0	0	0	0
Salgs- og leieinntekter	-69 263	-66 276	-67 876	-69 557
SUM DRIFTSINTEKTER	-508 245	-499 069	-453 352	-417 428
Lønnsutgifter	75 143	75 152	75 174	71 074
Sosiale utgifter	18 728	22 949	22 949	16 310
Kjøp av varer og tjenester	191 916	183 534	152 810	190 904
Overføringer og tilskudd til andre	36 001	31 432	31 432	32 878
Avskrivninger	91 080	91 080	86 000	83 952
SUM DRIFTSUTGIFTER	412 867	404 147	368 365	395 119
BRUTTO DRIFTSRESULTAT	-95 378	-94 923	-84 987	-22 309
Renteinntekter	-9 290	-2 000	-2 000	-4 355
Utbytter	0	0	0	0
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0
Renteutgifter	86 133	86 120	86 120	47 370
Avdrag på lån	86 867	86 867	86 867	77 255
NETTO FINANSUTGIFTER	163 710	170 987	170 987	120 270
Motpost avskrivninger	-91 080	-91 080	-86 000	-83 952
NETTO DRIFTSRESULTAT	-22 748	-15 016	0	14 009
Overføring til investering	4 823	1 007	0	0
Avsetninger til bundne driftsfond	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	0	0	0	0
Avsetninger til disposisjonsfond	8 990	5 074	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0	-5 074
Dekning av tidligere års merforbruk	8 935	8 935	0	0
SUM DISPONERINGER ELLER DEKNING AV NETTO DRIFTSRESULTAT	22 748	15 016	0	-5 074
FREMFØRT TIL INNDEKNING I SENERE ÅR	0	0	0	-8 935

Endringer driftsinntekter

Driftsinntekter

Arendal eiendom KF har hatt noe høyere driftsinntekter i 2023 sammenlignet med 2022. Dette skyldes i hovedsak større overføring fra kommunen i forbindelse med strømudgifter. Inntekter til forvaltning, drift og vedlikehold (FDV) formålsbygg har hatt en liten økning og det skyldes at det er tatt i bruk nye formålsbygg og regulert med kommunal deflator.

Salgs- og leieinntekter ligger på om lag samme nivå som i 2022.

Underskudd fra forrige år på kr 14 millioner kroner er dekket med overføring fra kommunen. Midlene er benyttet til oppdekning fra forrige års merforbruk på kr 8,9 millioner kroner og tilbakeføring av benyttede fondsmidler på kr 5 millioner kroner, dette er ført som inntekt.

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat er kr 22,7 millioner kroner som viser resultatet før disponeringer. Disponeringene består av oppdekning av tidligere års merforbruk på kr 8,9 millioner kroner overføringer til investeringer i henhold til regnskapsloven kr 4,8 millioner kroner og avsetninger til disposisjonsfond kr 8,9 millioner kroner hvorav kr 3,9 millioner kroner er årets mindreforbruk.

Endringer driftsutgifter

Utgifter til lønn og sosiale utgifter har en økning sett i forhold til 2022. Det har vært en utvikling i arbeidsmengde i forbindelse med at nye formålsbygg er tatt i bruk gjennom året. I tillegg kommer generell lønnsøkning. Premieavviket pensjon for 2023 ble positivt med kr 2,2 millioner kroner

Kjøp av varer og tjenester har hatt en økning fra 2022 grunnet en generell prisøkning på kjøp av varer og tjenester.

Avskrivninger er høyere enn tidligere noe som skyldes aktivering av investerte midler i løpet av året. De største investeringene som er aktivert i 2023 er Moldfaret bofellesskap, Marisberg barnehage og inventar til KØH/legevakt.

Det er i løpet av året vært gjennomført en god styring på de enkelte avdelinger med særlig fokus på eiendomsdrift. Utgifter til vedlikehold og lovpålagte oppgaver har et avvik fra budsjett, men samlet sett levere foretaket et positivt resultat for 2023.

Konsernbidrag på kr 6 millioner kroner er ført som driftsutgift.

Bevilgningsoversikt investering

Tall i hele 1000	Regnskap 2023	Regulert budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2023	Regnskap 2022
Investeringer i varige driftsmidler	211 904	207 911	287 094	258 759
Tilskudd til andres investeringer	2 910	2 700	0	1 576
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	52 354	0	0	85 326
Utlån av egne midler	0	0	0	0
Avdrag på lån	52 510	0	0	3 159
SUM INVESTERINGSUTGIFTER	319 678	210 611	287 094	348 820
Kompensasjon for merverdiavgift	-36 247	-25 190	-38 059	-43 010
Tilskudd fra andre	-6 187	0	-79 795	-15 024
Salg av varige driftsmidler	-200 336	-12 333	-25 000	-6 151
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0
Bruk av lån	-218 911	-169 581	-144 240	-294 062
SUM INVESTERINGSINNTEKTER	-461 681	-207 104	-287 094	-358 246
Videreutlån	0	0	0	0
Bruk av lån til videreutlån	0	0	0	0

Tall i hele 1000	Regnskap 2023	Regulert budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2023	Regnskap 2022
Avdrag på lån til videreutlån	0	0	0	0
Mottatte avdrag på videreutlån	0	0	0	0
NETTO UTGIFTER VIDEREUTLÅN	0	0	0	0
Overføring fra drift	-4 823	-1 007	0	0
Avsetninger til bundne investeringsfond	135 443	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0
Avsetninger til ubundne investeringsfond	16 473	10 000	25 000	9 515
Bruk av ubundne investeringsfond	-5 089	-12 500	-25 000	-89
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	142 003	-3 507	0	9 426
FREMFORRT TIL INNDEKNING I SENERE ÅR - UDEKKET BELØP	0	0	0	0

Inntekter investering

Kompensasjon for merverdiavgift var kr 36,2 millioner kroner Det er budsjettet med tilskudd fra andre kommuner i forbindelse med finansiering av KØH/legevaks-prosjektet, som nå er ført som en eierandel. Det er mottatt husbanktilskudd til kjøp av kommunale utleieboliger og ENØK tiltak på samlet kr 4,1 millioner kroner (kr 4,4 millioner kroner i 2022)

Salg av varige driftsmidler (tomter, bygg og eiendommer) er for 2023 på kr 200,3 millioner kroner, som i hovedsak er salg av bygget KØH/legevakt til IKS`et.

Utgifter investering

Investeringer i varige driftsmidler var på kr 211 millioner kroner i 2023 (kr 259 millioner kroner i 2022), noe som er langt lavere enn opprinnelig budsjett på kr 287 millioner kroner Restbudsjett fra 2023 overføres til 2024 med kr 330 millioner kroner Dette er begrunnet med at enkelte prosjekt har en justert fremdrift. Eksempler på prosjekt med restbudsjett større enn kr 10 millioner kroner er KØH/Legevakt, Heldøgnsomsorgssenter (Saltrød helsehus), Marisberg videreutvikling (prosjekt), Marisberg bofellesskap, erverv av tomter (prosjekt), Færvik BOS-ombygging og Østenbutoppen.

Det er investert kr 52,3 millioner kroner i andeler i Østre Agder interkommunale helsebygg IKS. Arendal eiendom har eierandelen i regnskapet og regnskap og budsjett har lagt til foretaket.

Det er nedbetalt kr 52,5 millioner kroner på låneforpliktelser. Dette i forbindelse med justert fremdrift i investeringsprosjekt og prosjektavslutninger.

Status store prosjekter (over 10 millioner kroner/50 millioner kroner)

Prosjekt	Prosjektnavn	Totalbudsjett	Regnskap 2023	Revidert budsjett 2023	Avvik revidert budsjett 2023
06402	Heldøgnsomsorgssenter (Saltrød helsehus)	836 000 000	356 413	356 000	-413
06591	BOF privat 5-6 leiligheter (Stuenes)HØP 2022-2025	31 000 000	87 114	87 000	-114
06589	BOF privat 4-6 leiligheter (Natvigfeltet)HØP 2022-2025	30 000 000	98 692	99 000	308
06588	BOF nytt privat 1 - 4-6 leiligheter (Olandsjordet)HØP 2022-2025	45 000 000	123 049	123 000	-49
06587	BOF nytt privat 2 -6 leiligheter (Bjorbekk)HØP 2022-2025	31 000 000	247 720	57 000	-190 720
06483	Lassens hus HP 2019-2022	25 000 000	7 234 543	7 157 000	-77 543
06670	Kjøp av boliger 2023	20 000 000	18 924 052	18 924 000	-52
06595	Inventar-legevakt/KØH - inkl. korttidsplasser HØP 2022-2025	25 000 000	22 380 922	22 381 000	78
06583	Ny barnehage på Marisberg	47 600 000	21 830 520	21 831 000	480
06584	BOF Moldfaret - kommunalt - 6 leiligheter, HØP 2022-2025	55 742 000	40 889 848	40 890 000	152
06318	Legevakt/KØH HP 2016-2019	300 000 000	78 752 656	26 399 000	-52 353 656

Fotnote: Totalbudsjett viser til budsjett for hele prosjektets levetid, som inkluderer vedtatt budsjett tidligere år, årets budsjett og forventede senere år.

Tabellen over viser prosjekter med påløpte kostnader i 2023, og budsjettert totalramme over terskelverdi iht. investeringsreglement (10/50 millioner kroner kroner). Løpende prosjekter/samlebevilgninger er ikke tatt med.

Prosjekt 06402 - Heldøgnsomsorgssenter (Saltrød helsehus)

Bystyret vedtok 22.6.23 at områdeplanen for Saltrød skal ferdigstilles og det skal jobbes parallelt med alternative plasseringer. Bystyret vedtok 14.12.23 å fremskynde ferdigstillelse av helsehus til 2027. Foretaket bistår kommunen med arbeider knyttet til vurderinger av tomten på Saltrød og alternative tomter etter bestilling fra bystyret. Fra foretakets side er det svært viktig for fremdriften og økonomien i byggeprosjektet at områdeplanen også ivaretar prosjektets behov for fleksibilitet og kostnadskontroll.

Prosjekt 06587 med flere - Bofellesskap – private og kommunale

Foretaket la frem en melding 22.06.23 som omhandler status og fremdrift i prosjektene.

Det samarbeides med kommunens enhet Mestring og habilitering, planavdeling og alle foreldregruppene. Prosjektet Moldfaret bofellesskap er under bygging og skal stå ferdig våren 2024. De private bofellesskapsgruppene er i ulike faser grunnet reguleringsarbeid og gruppenes egne avklaringer, men for tre av gruppene har foretaket igangsatt utforming av tegninger/skisser sammen med arkitekt, og sendt inn forespørsel til husbanken om tilskudd.

Det påpekes at økte byggekostnader gjør det utfordrende å realisere prosjektene, og det jobbes med kostnadsreducerende tiltak.

Prosjekt 06483 - Lassens - "Drømmenes hus"

Byggearbeidene på Lassens er ferdigstilt og enheten flyttet inn i bygget sommeren 2023 i henhold til fremdrift. Det ble offisielt åpnet 30.08.23. Det arbeides med å innhente tilskuddsmidler og prosjektrengnskap fremlegges i 1 tertial 2024.

Prosjekt 06670 – Kjøp av boliger 2023

Dette er en del av prosjekt 06659 – kjøp og utvikling av tomter og boliger som hadde en bevilgning på kr 40 millioner kroner. Det var et stort behov for familieboliger i 2023 slik at det ble anskaffet 7 boliger gjennom året. Det er store og små boliger som er kjøpt i hovedsak vest i kommunen, prosjektet videreføres til 2024.

Prosjekt 06595 – Inventar – legevakt/KØH

Prosjekt inventar legevakt/KØH er utstyr og inventar til nytt bygg: avklaringsavdeling, KØH og legevakt. Prosjektet er utført i forbindelse med byggeprosjektet. Prosjektet blir avsluttet samtidig med byggeprosjektet.

Prosjekt 06374 - Marisberg barnehage

Marisberg barnehage ble ferdigstilt til barnehageoppstart i august 2023. Barnehagen er levert i henhold til budsjett og fremdriftsplan. Bystyrets beslutninger om miljøkrav, som bla solceller og geobrønner, er ivarettatt i prosjektet. Barnehagen er tilrettelagt for 70 barn og har uteområde med gode kvaliteter.

Prosjekt 06318 - Østre Agder interkommunale helsebygg IKS

Byggeprosjektet ble påbegynt våren 2021 og overlevert til Arendal eiendom sommeren 2023. KØH/Legevakten er bygd i tråd med miljøkrav som solceller, passivhusstandard og fjernvarme. Enhetene tok bygget i bruk høsten 2023 og offisiell åpning av helsebygget var 13.11.23. Det arbeides med å innhente tilskuddsmidler på prosjektet og prosjektrekskap fremlegges i løpet av 2024.

Investeringsprosjekter med høyere påløpte kostnader enn budsjett i 2023

Prosjekt	Prosjektnavn	Totalbudsjett prosjektets levetid	Regnskap 2023	Revidert budsjett 2023	Avvik revidert budsjett 2023
06587	BOF nytt privat 2 -6 leiligheter (Bjorbekk)HØP 2022-2025	31 000 000	247 720	57 000	-190 720
06318	Legevakt/KØH HP 2016-2019	300 000 000	78 752 656	26 399 000	-52 353 656
06708	Kjøp av transportmidler og utstyr 2023	0	189 000	0	-189 000
06639	Sikring av Stensåsgruver 2022	500 000	602 570	500 000	-102 570
06686	Kjøp av renholdsmaskiner og utstyr 2023	0	641 875	513 500	-128 375
06667	Offentlig toalett sentrum HØP 2023-2026	500 000	700 169	500 000	-200 169
06685	Kjøp av transportmidler 2023	0	1 116 359	493 568	-622 791
06581	Brannforebygging utleieboliger 2021	0	1 693 283	518 000	-1 175 283
06691	Brannforebygging tiltak sentrum 2023	0	2 827 897	2 500 000	-327 897
06545	Nytt bygg Kriesenter tilbud for menn HØP 2021-2025	8 000 000	8 209 064	7 443 000	-766 064

Tabellen over viser oversikt investeringsprosjekter med høyere påløpte kostnader enn revidert budsjett 2023. Avvikene forklares nedenfor.

Prosjekter med avvik - kommentarer

06587 BOF nytt privat 2 - 6 leiligheter (Bjorbekk)

Ok, merforbruk videreføres, bevilgning er gitt for 2024.

06318 Legevakt/KØH HP 2016-2019

Ok, dette er ikke et reelt merforbruk. Byggeprosjektet er innenfor budsjett, det som visers som merforbruk er eierandel i IKS et, dekkes inn med tilskudd fra andre. Oppstod i forbindelse med overgang til IKS i regnskapsavslutningen for 2023.

06708 Kjøp av transportmidler og utstyr 2023

Prosjektet er finansiert med overføring fra drift.

06639 Sikring av Stensåsgruver 2022

Søker om å få dekket kostnadene fra direktoratet for mineralforvaltning.

06686 Kjøp av renholdsmaskiner og utstyr 2023

Prosjektet er finansiert med overføring fra drift.

06667 Offentlig toalett sentrum HØP 2023-2026

Sees i sammenheng med prosjektavslutning av flere prosjekt som har mindreforbruk.

06685 Kjøp av transportmidler 2023

Prosjektet er finansiert med overføring fra drift.

06581 Brannforebygging utleieboliger 2021

Prosjektet finansieres med bruk disposisjonsfond (boligforvaltning).

06694 Brannforebygging tiltak sentrum 2023

Sees i sammenheng med prosjektavslutning av flere prosjekt som har mindreforbruk.

06545 Nytt bygg Krisesenter tilbud for menn HØP 2021-2025

Sees i sammenheng med prosjektavslutning av flere prosjekt som har mindreforbruk.

1.5.2 Foretakets satsingsområder

Strategidokumentet

Vedtatt i Arendal bystyre 26.01.2023

Strategi:

Følge opp kommunens overordnede målsetninger ved å være en konkurransedyktig og serviceorientert virksomhet som er bevisst vårt samfunnsansvar.

Hovedmål:

Bystyrets prioriterte mål om et godt liv for alle, et grønt samfunn og regional vekst i tråd med bærekraftsmålene, skal være førende for mål og tiltak i Arendal eiendom KF. Arendal eiendom skal utføre en effektiv og god forvaltning av kommunale formålsbygg. AEKF skal ha gode kvalitetssikringssystemer for å sikre at byggeprosjektene når sine kvalitetsmål både innen kvalitet, fremdrift og byggekostnad og dette skjer i godt samarbeid og dialog med Arendal kommune.

Foretaket rapporterer på utvalgte målbare kriterier.

Et godt liv for alle

Mål	Måloppnåelse 2023
Tilstedeværelse høyere enn 94 % samtidig som foretaket skal ivareta sitt samfunnsansvar.	92,5 % (91,7 %)
Jobbe for en heltidskultur og øke gjennomsnittlig stillingsstørrelse fra 86 % til 90 % innen 2027	89% (89 %) gjennomsnittlig stillingsstørrelse
Tilby gode kommunale boliger og tomter i hele kommunen ut fra prioriterte mål med vekt på å gi mennesker med fysiske, psykiske og sosiale funksjonsnedsettelse mulighet for et trygt hjem og et variert boligtilbud som ivaretar formålet om "et godt liv for alle".	Det arbeides med flere tomtealternativer for bofellesskap for mennesker med nedsatt funksjonsevne. I tillegg er det avklart at det kan etableres 3 midlertidige boliger på Stoa. Det er også ervervet 7 utleieboliger i løpet av året ihht. budsjett.
Ta et samfunnsansvar ved å tilby arbeidstreninger og ansettelsesforhold til personer som har utfordringer på det ordinære arbeidsmarkedet.	5 personer har vært i arbeidspraksis.

Grønt samfunn

Mål	Måloppnåelse 2023
Egenprodusert energi skal minst utgjøre 10 % av samlet energiforbruk innen 2027.	1,6% (1,5%), se punkt under avdelingen Eiendomsdrift
Alle nye biler, kjøp eller leasing, bør være fossilfrie. 80 % av bilparken skal være fossilfri i løpet av 2027	60 % (54 %) av bilparken er fossilfri
Krav om fossilfrie byggeplasser eller bruk av biodiesel	Legevaktprosjektet og Marisberg bhg ble ferdigstilt i 2023 med bruk av biodiesel. Prosjekt Moldfaret bofellesskap er byggeplass med bruk av biodiesel.
Sørge for at verneverdige og fredede bygninger i foretakets eie blir tilfredsstillende vedlikeholdt	Byggeprosjektet Lassens (Drømmenes hus), som er et av kommunens fredede bygg, ble ferdigstilt i 2023 og er restaurert i henhold til vernemyndighetenes råd og krav.

Regional vekst

Mål	Måloppnåelse 2023
Utøve god vedlikeholdsplanlegging og redusere vedlikeholdsetterslepet til kr 60 millioner kroner i 2027.	Kr 91,5 millioner kroner
Være en aktiv samfunnsaktør innenfor eget ansvarsområde. Aktivt søke samarbeidsprosjekt med Fylkeskommunen og statlige etater. Ha en aktiv rolle og dialog med aktører i næringslivet.	Bidrar til etablering av Morrow Batteries på Eyde energipark gjennom selskapet Eyde energipark holding AS. Pågående reguleringsplaner for nye bolig- og næringsområder (næringsområder via Arendal næringsselskap AS). Følger opp kommunens og foretakets miljø- og energieffektiviseringsmål.
Følge seriøsitetsskravene til Arendal kommune mot leverandører og avtalepartnere.	Dette ivaretas i anskaffelsesprosessen og følges opp i kontraktsperiode. Ingen registrerte avvik.
Arendal eiendom skal være blant de mest effektive organisasjoner på drift og renhold av kommunale formålsbygg.	Gjennomført i 2022 med gode resultater, rulleres i 2024

1.5.3 Spesielle utfordringer

Vedlikeholdsetterslepet

Det utvendige vedlikeholdsetterslepet i 2023 er i hovedsak uendret fra 2022. En utførelse av etterslepet på vedlikehold er tidligere varslet fra foretakets side og skyldes i hovedsak et høyt konsernbidrag og økningen av priser i byggemarkedet. Det må i tillegg påpekes at Arendal kommune har store areal med formålsbygg,

og til dels gamle skolebygg, som krever en høyere andel av budsjettmidlene til vedlikehold. Dette tilsier at nivå på konsernbidrag må opp til ny vurdering sett i forhold til konsekvensene av hva et redusert vedlikehold vil medføre.

Energiutgifter

Energiforbruket i regi av Arendal eiendom er i hovedsak uendret sett i forhold til det arealet som forvaltes. Høye energipriser ser ut til at vedvare og må hensyntas i de vurderingene som foretas i Arendal kommune og i Arendal eiendom.

Det betyr at en fortsatt må ha et sterkt fokus på ENØK og energistyring. Arendal eiendom må derfor ha flere energiltak og ENØK prosjekt som raskt kan igangsettes når beslutning tas.

God eierstyring

Bystyret har gitt Arendal eiendom flere store og arbeidskrevende investeringsoppdrag både på byggeprosjekt og på oppfølging av næringsområder. I tillegg til drift av alle formålsbygg.

Det er registrert at bystyret i mars 2023 vedtok at en gjennomgang av Arendal eiendom ikke var nødvendig eller hensiktsmessig, men at spørsmålet igjen ble tatt opp ved budsjettprosessen i 2024. Dette skaper en uro blant foretakets ansatte.

Arendal eiendom ønsker en vurdering av resultatoppnåelse velkommen, men ser det som lite hensiktsmessig at en diskusjon om organisasjonsstruktur kommer før oppnådde resultater fremlegges.

Boliger og boligfelt

Etablering av mange nye arbeidsplasser i Arendal kommune tilsier at foretaket intensiverer arbeidet med å klargjøre boligfelt til byggeklare tomter. Dette arbeidet ble høyt prioritert i 2023 og det sterke fokuset må videreføres i 2024.

Erfaringer fra andre kommuner, som har møtt tilsvarende muligheter og utfordringer, tilsier også at ambisjonen i Arendal kommune må heves når det gjelder leilighetsbygg og utvikling av boligfelt. Tilbakemelding fra Skällefteå i Sverige er at det bør reguleres vesentlig flere boliger enn hva behovet er, da det erfaringsvis viser seg at en stor del av de vedtatte reguleringsplanene ikke blir realisert av ulike grunner.

Det å tydeliggjøre dette for beslutningsorgan i kommune og stat må være en vesentlig oppgave for styret og administrasjon i Arendal eiendom.

1.5.4 Internkontroll og etisk standard

Internkontroll og etisk standard

Arendal eiendom har et velfungerende ledelsessystem og er sertifisert i samsvar med ISO 45001 (Arbeidsmiljø) og ISO 14001 (Ytre miljø). Vi gjennomfører jevnlig interne revisjoner og eksterne revisjoner for å sikre grundig gjennomgang og kontinuerlig forbedring av våre styringssystemer.

Vi benytter eget avvikshåndteringssystem hvor meldinger for avvik, uønskede hendelser og forbedringsforslag meldes inn og følges opp, blant annet for å identifisere risiko og iverksette målrettede tiltak.

Ytre miljø

Målene knyttet til ytre miljø i strategidokumentet følges opp kontinuerlig. Utfasing av fossildrevne biler blir prioritert. Ved nye anskaffelser ivaretas miljøhensynet i henhold til vedtatt strategidokument.

Meldinger (avvik, uønskede hendelser og forbedringsforslag)

Arendal eiendom rapporterte 230 (243) meldinger i 2023. Mål var satt til 300.

Målet for 2024 er justert til 250 fordi en del av meldingene er kvalitetsavvik som nå registreres i et annet system.

Størst økning i meldingskategori åpne/ulåste dører med 20 % (9 %) av meldingene. Dørene på en del av skolene og idrettshallene blir forlatt ulåste, eller de holdes åpne på ettermiddag/kveld.

Det har vært en stor økning i kategori ytre miljø med 16 % (9 %) av meldingene, de fleste omhandler vinduer som blir stående åpne med dermed tap av varme/energi. Det har vært gjort årsaksanalyse for kategoriene og flere tiltak er foreslått som oppfølging.

Etikk

Arendal eiendom følger samme etiske retningslinjer som Arendal kommune, og det legges stor vekt på redelighet, ærlighet og åpenhet i all vår virksomhet.

Både folkevalgte/styret og ansatte har ansvar for å etterleve disse prinsippene.

Som forvalter av samfunnets fellesressurser, stilles det spesielt høye krav til etiske holdninger i virksomheten.

Etikk og etisk refleksjon er satt på dagsorden i personalmøter i Arendal eiendom, og er en del av HMS gjennomgang med nyansatte.

1.5.5 Likestilling, mangfold og inkludering

Likestilling, mangfold og inkludering (ARP)

Arendal eiendom KF viderefører arbeidet med å fremme likestilling, mangfold og inkludering.

Det skal beskrives risiko for diskriminering og hindre for likestilling. I dette ligger også at vi må kartlegge og beskrive organisasjonen (Aktivitets- og redegjørelsesplikt, ARP). Arbeidet er forankret i foretakets ledelse og lokal AMU, samt at vi følger Arendal kommune sin arbeidsgiverstrategi og i pkt. utarbeidet i Strategidokument for Arendal eiendom KF. Arbeidet organiseres i avdelingene i foretaket og følges opp i handlingsplanen.

Det utarbeides egen ARP-rapport som vedlegges årsberetningen for 2023.

1.6 Årsberetning Arendal havnevesen KF

1.6.1 Økonomi

Innledning

Arendal Havn er selvfinansiert og mottar ingen økonomiske overføringer fra Bystyret. Arendal Havn må derfor sikre en akseptabel lønnsomhet og en bærekraftig økonomi for å kunne ivareta behovene for drift, vedlikehold og investeringer.

Havnens inntekter genereres primært fra kommersielle avtaler med næringslivet. Mindre deler er brukerbetaling i småbåthavner og gjestehavn. Inntektene skal betjene alle finansielle- og driftsutgifter. Havnens budsjetter utarbeides basert på markedsforsventninger og forventet kundeaktivitet. Det er et mål å generere et økonomisk overskudd og bygge opp fond.

Oppbygging av fond i denne perioden er viktig gitt Arendal Havns investeringsforpliktelser de kommende årene er svært ambisiøse.

Årsregnskapet for 2023 viser et resultat på 0,3 millioner kroner

Det er primært utrasing under hovedkai, mindre aktivitet på Sandvikodden, konflikt med leietaker av restauranten i Gjestehavna og renteutgifter som bidrar til økt kostander og redusert inntekter. Containerhåndtering og utleie til containeraktivitet står bak økt inntekter.

Bystyrets vedtatte budsjetttramme

Bevilgningsoversikt drift

Tall i hele 1000	Regnskap 2023	Regulert budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2023	Regnskap 2022
Rammetilskudd	0	0	0	0
Inntekts- og formuesskatt	0	0	0	0
Eiendomsskatt	0	0	0	0
Andre generelle driftsinntekter	0	0	0	0
SUM GENERELLE DRIFTSINNEKTER	0	0	0	0
Sum bevilgninger drift, netto	-25 575	-23 487	-24 487	-17 790
Avskrivinger	14 007	14 007	10 592	11 946
SUM NETTO DRIFTSUTGIFTER	-11 568	-9 480	-13 896	-5 843
BRUTTO DRIFTSRESULTAT	-11 568	-9 480	-13 896	-5 843
Renteinntekter	-895	-258	-258	-489
Utbytter	0	0	0	0
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	-187
Renteutgifter	13 338	13 083	13 083	7 102
Avdrag på lån	10 248	10 248	10 248	10 592
NETTO FINANSUTGIFTER	22 691	23 073	23 073	17 019
Motpost avskrivinger	-14 007	-14 007	-10 592	-11 946
NETTO DRIFTSRESULTAT	-2 884	-415	-1 415	-771
Overføring til investering	0	0	0	0
Avsetninger til bundne driftsfond	2 569	0	0	0

Tall i hele 1000	Regnskap 2023	Regulert budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2023	Regnskap 2022
Bruk av bundne driftsfond	0	0	0	0
Avsetninger til disposisjonsfond	314	415	1 415	771
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0	0
Mindreforbruk	0	0	0	0
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0
SUM DISPONERINGER ELLER DEKNING AV NETTO DRIFTSRESULTAT	2 884	415	1 415	771
FREMFØRT TIL INNDEKNING I SENERE ÅR	0	0	0	0

Økonomisk oversikt drift etter art

Tall i hele 1000	Regnskap 2023	Regulert budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2023	Regnskap 2022
Rammetilskudd	0	0	0	0
Inntekts- og formuesskatt	0	0	0	0
Eiendomsskatt	0	0	0	0
Andre skatteinntekter	0	0	0	0
Andre overføringer og tilskudd fra staten	0	0	0	0
Overføringer og tilskudd fra andre	-771	0	0	-210
Brukerbetalinger	0	0	0	0
Salgs- og leieinntekter	-55 458	-47 763	-48 763	-50 703
SUM DRIFTSINTEKTER	-56 229	-47 763	-48 763	-50 913
Lønnsutgifter	11 804	11 130	11 130	9 345
Sosiale utgifter	2 480	2 901	2 901	1 984
Kjøp av varer og tjenester	16 888	10 165	10 165	20 758
Overføringer og tilskudd til andre	-528	30	30	1 003
Avskrivninger	14 007	14 007	10 592	11 946
SUM DRIFTSUTGIFTER	44 661	38 283	34 867	45 069
BRUTTO DRIFTSRESULTAT	-11 568	-9 480	-13 896	-5 843
Renteinntekter	-895	-258	-258	-489
Utbytter	0	0	0	0
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	-187
Renteutgifter	13 338	13 083	13 083	7 102
Avdrag på lån	10 248	10 248	10 248	10 592
NETTO FINANSUTGIFTER	22 691	23 073	23 073	17 019
Motpost avskrivninger	-14 007	-14 007	-10 592	-11 946
NETTO DRIFTSRESULTAT	-2 884	-415	-1 415	-771
Overføring til investering	0	0	0	0
Avsetninger til bundne driftsfond	2 569	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	0	0	0	0
Avsetninger til disposisjonsfond	314	415	1 415	771

Tall i hele 1000	Regnskap 2023	Regulert budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2023	Regnskap 2022
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0	0
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk - utgår fra 2020	0	0	0	0
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0
SUM DISPONERINGER ELLER DEKNING AV NETTO DRIFTSRESULTAT	2 884	415	1 415	771
Regnskapsmessig mindreforbruk - utgår fra 2020	0	0	0	0
FREMFORRT TIL INNDEKNING I SENERE ÅR	0	0	0	0

Endringer driftsinntekter

Håndtert godsmengde i 2023 var 922 000 tonn, som er 16% lavere enn 2022. Men til tross for reduksjonen har omsetning fra godshåndteringen økt i 2023. Containerskipninger gjennom Eydehavn begynte i oktober 2023 og har bidratt til økt inntekt. Håndtering (laste/losse) og terminaltjenester(stripping) har gitt en økt inntekt på 1,8 mill mens leieinntekter knyttet til container var på 1,5 mill i okt-des 2023.

Endringer i krav til innblanding av biodrivstoff i Sverige har redusert aktivitetsnivået på Sandvikodden og redusert inntekten. Godsvolum på Sandvikodden hadde en merkbar reduksjon på 89 % sammenlignet med 2022. Følgelig er inntekten fra Sandvikodden 2,4 millioner lavere enn i 2022.

Endringer driftsutgifter

I overgangen mellom 2022 og 2023 ble det oppdaget et ras under hovedkaaien på Eydehavn. Deler av kaaien ble deretter stengt av inntil utbedringer var gjennomført. Redusert kapasitet i havnen førte til økte håndteringsutgifter, samt økte renter og avdrag som følge av låneopptak for å reparere kaaien. Arendal Havn er i en periode med høye investeringer samtidig som foretaket må håndtere et høyere rentenivå. Dette bidro til at resultatet var svakere enn aktivitetsnivået i 2023 skulle tilsi.

Containeraktiviteten krever i perioder mye personell ressurser. Dette har medført økt bruk av overtid i tillegg til økte utgifter til innleie av personell.

I 2023 har havnen hatt en rettslig konflikt med leietakeren av restauranten i Gjestehavna. Som følge av konflikten har havnen hatt et økt forbruk knyttet til juridisk bistand og veiledning.

Bevilgningsoversikt investering

Tall i hele 1000	Regnskap 2023	Regulert budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2023	Regnskap 2022
Investeringer i varige driftsmidler	63 074	72 169	38 500	66 593
Tilskudd til andres investeringer	0	0	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	0	0	0	0
Utlån av egne midler	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0
SUM INVESTERINGSUTGIFTER	63 074	72 169	38 500	66 593
Kompensasjon for merverdiavgift	0	0	0	0
Tilskudd fra andre	0	-18 050	-18 050	0
Salg av varige driftsmidler	0	0	0	0
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0

Tall i hele 1000	Regnskap 2023	Regulert budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2023	Regnskap 2022
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0
Bruk av lån	-63 075	-54 119	-20 450	-66 593
SUM INVESTERINGSINNTEKTER	-63 075	-72 169	-38 500	-66 593
Videreutlån	0	0	0	0
Bruk av lån til videreutlån	0	0	0	0
Avdrag på lån til videreutlån	0	0	0	0
NETTO UTGIFTER VIDEREUTLÅN	0	0	0	0
Mottatte avdrag på videreutlån	0	0	0	0
Overføring fra drift	0	0	0	0
Avsetninger til bundne investeringsfond	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0
Avsetninger til ubundne investeringsfond	0	0	0	0
Bruk av ubundne investeringsfond	0	0	0	0
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0
SUM OVERFØRING FRA DRIFT OG NETTO AVSETNINGER	0	0	0	0
FREMFOØRT TIL INNDEKNING I SENERE ÅR - UDEKKET BELØP	-1	0	0	0

Oversikt over prosjekter (over 50 millioner kroner/10 millioner kroner)

Prosjekt	Prosjektnavn	Sektor	Totalbudsjett prosjektets levetid	Regnskap 2023	Revidert budsjett 2023	Avvik revidert budsjett 2023	Kommentar
11 550	Håndteringsutstyr/ logistikk Eydehavn terminal	Eydehavn Masterplan	20 000 000	14 714 169	14 714 169	0	Prosjektet videreføres,
11 487	Sandvikodden (oppgradering bygg fjellhall) 2019	Eydehavn Masterplan	22 586 000	8 325 171	7 140 000	1 263 438	Avsluttes i tertial 1 2024
11 605	Masseuttak Eydehavn (Hotellheia)	Eydehavn Masterplan	15 572 705	6 071 705	6 071 705	0	Prosjektet videreføres,

**Oversikt prosjekter med høyere påløpte kostnader enn revidert budsjett i 2023
(vesentlighetsgrense kr 100 000)**

Prosjekt	Prosjektnavn	Sektor	Totalbudsjett prosjektets levetid	Regnskap 2023	Revidert budsjett 2023	Avvik revidert budsjett 2023	Kommentar
11 487	Sandvikodden (oppgradering bygg fjellhall) 2019	Eydehavn Masterplan	22 586 000	8 325 171	7 140 000	1 263 438	I tillegg til oppgradering av tankanlegget og Kontoret/møterom på Sandvikodden er det innredet et kontor i Barbu. Avsluttes i tertial 1 2024
11 600	Regulering og prosjektering (2021)	Eydehavn Masterplan	3 000 000	1 708 873	580 000	1 128 873	Statsforvalteren har krevd omfattende utredninger knyttet til helse og oppvekst, støy og miljø. Dette er tidkrevende og påfører oss kostnader utover budsjett. Det søkes om økt finansiering i tertial 1 2024.
11 609	Godsterminal pårsodden 2022	Eydehavn Masterplan	8 000 000	9 358 697	8 000 000	1 358 696	Den opprinnelige planen var å bygge ett lagertelt på 3000 kvm. Dette ble senere endret til to telt på 1500 kvm hver, noe som økte kostnadene. Avsluttes i tertial 1 2024.

1.6.2 Foretakets satsingsområder

Den langsiktige utviklingen av havna må legge internasjonale og nasjonale reguleringer og endringer til grunn. I Europas grønne giv (European green deal), EUs transportplan og nasjonal transportplan 2022-2033 er det lagt internasjonalt og nasjonalt politisk mål om at mer gods skal overføres fra vei til sjø. Skipsfarten skal over på utslippsfrie drivstoff og havnene elektrifiseres.

På kort og mellomlang sikt vil etablering av batterifabrikk i Eyde materialpark legge betydelige føringer for utvikling, investeringer og fremdriftsplan i Arendal havn.

For øvrig er Arendals Havn satsningsområder

- Gi regionalt næringsliv tilgang til sjøtransport og et konkurransefortrinn gjennom de tjenestene havna tilbyr. Havnekapasitet, grønn landstrøm, utslippsfritt drivstoff til skip er avgjørende momenter
- Tilrettelegge for at innbyggerne har tilgang til og kan benytte Arendals fremste attraktivitet; Skjærgården (til en pris de fleste kan klare).

Styrke Arendals attraktivitet og verdiskapningen i sentrum.

1.6.3 Spesielle utfordringer

Kaikapasitet : Havnens nåværende kaikapasitet er i perioder under sterkt press på grunn av økt trafikk og godsmengde, større skip, og press på operasjonstider. I 2023 var kapasiteten ytterligere redusert av utrasing under kaia, dette førte til 2,2 mill i økte utgifter for godshåndtering.

Tilgang til areal og håndteringsevne av forskjellige godstyper: Havn må utvikle kapasiteten for håndtering av flere godstyper. Dette medfører et behov for større areal i tillegg til egnet håndteringsutstyr. Alt areal på Eydehavn må underlegges offentlig mottaksplikt som sikrer alt næringsliv tilgang i tråd med Bystyrets enstemmige vedtak i 2021.

Vedlikeholdsetterslep småbåthavn: Flere småbåthavner er gamle og modne for totalutskiftning.

1.6.4 Internkontroll og etisk standard

Arendal havns ansvarsområde er omfattende og komplekst. Havna er et verktøy for å nå politiske mål, en tilrettelegger for nyetableringer, en partner for næringslivet, og en integrert del av bedrifters logistikk kjede. Havna har et ansvar for å sikre at regionen møter nye regulatoriske forhold som sikrer konkurranseevnen på lengre sikt. Havnen har en rolle i reiselivssatsingen, å øke bostedsattraktiviteten, merking av kommunale sjøområder, myndighetsutøvelse samt organisering, drift og vedlikehold av arealer, kaier, brygger, småbåthavner og drift av gjestehavna. Anskaffelsene vil være omfattende og varierte.

Det jobbes for å forbedre havnens innkjøpsprosesser gjennom og etterlevelse av anskaffelsesregelverket. Som et ledd i å styrke denne prosessen, har vi i økende grad involvert innkjøpsavdelingen i kommunen, som tilbyr spesialisert kunnskap og støtte. Innkjøpsavdelingen i kommunen har blitt invitert til å delta på våre ukentlig ledermøtene for å bidra med sin ekspertise og sikre at anskaffelsene følger beste praksis og regelverk. Dette arbeide må videreføres og forsterkes

1.6.5 Likestilling, mangfold og inkludering

Havnestyret består av fire menn og tre kvinner. Det er kun én kvinnelig ansatt i fast stilling. Det understrekes et fortsatt behov for å arbeide for en bedre kjønnsmessig balanse blant de ansatte.